

Memòria del *ces*

Sobre l'economia,
el treball i la societat de les Illes Balears

2024

(Resum executiu)

Consell Econòmic i Social
de les Illes Balears

Memòria del *ces*

Sobre l'economia,
el treball i la societat de les Illes Balears

2024

(Resum executiu)

EDITAT PER:

Consell Econòmic i Social de les Illes Balears

DISSENY GRÀFIC, INFOGRAFIES I MAQUETACIÓ: grafinco@grafinco.gal

ASSESSORAMENT LINGÜÍSTIC: STARTUL, S.L. (www.palindromo.com)

ISSN: 2792-6133

DIPÒSIT LEGAL: PM-2783-2003

S'autoritza la reproducció d'aquesta memòria sempre que n'aparegui la procedència.

COMISSIÓ DE TREBALL PER A L'ELABORACIÓ DE LA MEMÒRIA DEL CES 2024

President

Carles Mulet Forteza (grup III, UIB)

Membres titulars

Maria del Mar Muñoz Muñoz (grup I, CAEB)

Rafael Roig Grimalt (grup I, CAEB)

Silvia Montejano Cofreces (grup II, CCOO)

Sebastián Lora Sánchez (grup II, CCOO)

Luis Ramis de Ayreflor Cardell (grup III, Govern)

La Comissió de Treball s'ha reunit els dies 22 de novembre de 2024 i 20 de juny de 2025

DIRECCIÓ DE LA MEMÒRIA DEL CES 2024

Antonio Alcover Casasnovas

Secretari General del CES

Anna Grau Casajust

Cap del Servei d'Estudis del CES

La Memòria del CES 2024 sobre l'economia, el treball i la societat de les Illes Balears ha estat aprovada pel Ple del CES en la sessió del 11 de setembre de 2025. En són membres titulars:

Grup I

CAEB

Carmen Planas Palou

Sergio Bertrán Damián

Maria del Mar Muñoz Muñoz

Francisco Martorell Esteban

Eduardo López Ramos

Rafael Roig Grimalt

Antoni Gayà Gayà

Azucena Jiménez Ruiz

Margalida Adrover Caldentey

PIMEB

Alfonso Rojo Serrano

Juan Carlos Fernández Salord

Jordi Mora Vallbona

Grup II**CCOO**

Daniel Cámara Sánchez
Silvia Montejano Cofreces
Francesc Mellado Serra
Catalina Ginard Adrover
Josep Ginard Vallcaneras
Maria Àngels Aguiló Bosch

UGT

Pedro Homar Ferragut
Maider Calvo Irastorza
Sebastián Lora Sánchez
José García Relucio
Miguel Ángel Romero Barrones
Sonia Saavedra Ferreira

GRUP III**Sector agrari**

Joan Company Bauzà

Sector pesquer

Domingo Bonnín Bautista

Economia social

Jerònima Bonafé Ramis

Persones consumidores i usuàries

Maria Pueyo Pons Ester

Universitat de les Illes Balears

Carles Mulet Forteza

Entitats locals

Neus Serra Cañellas

Associacions i organitzacions que tenen com a finalitat principal la protecció del medi ambient

Lluís Amengual Llabrés

Govern de les Illes Balears

Luis Ramis de Ayreflor Cardell

Consell Insular de Mallorca

Antonio Serra Puig

Consell Insular de Menorca

Joan Pons Pons

Consell Insular d'Eivissa

Josefa Guitérrez Costa

Consell Insular de Formentera

Juan Manuel Costa Escanellas

PERSONAL TÈCNIC I D'ADMINISTRACIÓ DEL CES

Assessorament econòmic

Miquel Salvà Garví

Cap del Servei Jurídic

Juan Francisco Servera Villena

Cap de la Unitat de Gestió Econòmica

Salvador Clari Enguix

Cap de Negociat I

M. Inmaculada Alcover Moreno

Secretària de direcció

Lorena Fernández Vega

LA MEMÒRIA DEL CES EN FORMAT DIGITAL

Teniu a les mans l'edició impresa del Resum executiu de la Memòria, el treball i la societat de les Illes Balears de l'any 2024. Aquesta extensa obra recopila les principals dades socioeconòmiques i laborals de les Balears de l'últim any, analitzades des d'una perspectiva històrica.

Un dels objectius del CES és treballar perquè la Memòria sigui una eina útil de consulta. Amb aquest propòsit, a la pàgina web específica de la Memòria a més de poder consultar la versió completa i el resum executiu en format digital, es poden descarregar les dades estadístiques en un format reutilitzable i també accedir a visualitzacions de dades.

Us convidem a visitar la pàgina web <https://memoriacesib.es> i explorar totes les seccions i recursos disponibles.

ÍNDEX GENERAL

Presentació	13
Bloc I. Panorama econòmic i mediambiental de les Illes Balears	17
1. L'economia de les Illes Balears. Miquel Salvà Garví	19
2. El sector primari Yolanda Desco Blay i Llorenç Mas Parera	21
3. Indústria i energia Javier Franconetti Manchado	22
4. Construcció Col·legi Oficial d'Arquitectes de les Illes Balears	22
5. El sector de serveis. Miquel Salvà Garví	23
6. Turisme Miquel Quetglas Oliver	25
7. Institucions financeres Alfredo Martín Oliver	26
8. Administracions públiques i càrrega fiscal Nicolás Alomar Olson	28
9. Societat del coneixement i de la informació María Díaz Codina, Bel Llodrà Riera, Francesca Morey Fernández i Lucía Asensio Torres	29
10. Economia social i solidària i finances ètiques. David Abril Hervàs	30
11. L'estat del mediambient a partir de l'Indicador Sintètic Mediambiental de les Illes Balears. Martín Llobera O'Brien	32
Bloc II. Mercat de treball i polítiques d'ocupació	37
1. Anàlisi del mercat de treball Maria del Mar Ribas Mas	39
2. L'índex de qualitat del treball Maria del Mar Ribas Mas	40

3.	Polítiques actives d'ocupació	
	Antònia Puiggròs Rebassa i Anaïs Herrón Museur	43
4.	Les relacions laborals a les Illes Balears	
	Magdalena Llompart Bennàssar i Maria del Mar Crespí Ferriol.	44
5.	La seguretat i la prevenció de riscos laborals	
	Maria del Mar Ribas Mas	45

Bloc III. Qualitat de vida i estat del benestar

47

1.	La població a les Illes Balears	
	Ferran D. Lluch Dubon i Diana Roberta Borràs Rhodes	49
2.	Pobresa, exclusió i protecció social	
	Anna Grau Casajust	52
3.	Salut, qualitat de vida i serveis sanitaris	
	José María Vicens Gómez, Eusebi Castaño Riera, Maria Magdalena Salom Castell, Gema Jiménez Jiménez, Antoni M. Fuster Miró i Pere Ribas Mas	54
4.	Educació	
	Joan Amer Fernández, Belén Pasqual Barrio i Margarita Vives Barceló	55
5.	Formació professional i ensenyament universitari	
	Francesca Salvà Mut, María Tugores Ques, Elena Quintana Murci	57
6.	Habitatge	
	Anna Grau Casajust	58
7.	Justícia	
	Sonia Vidal Ferrer	60
8.	Cultura	
	Francesca Tugores Truyol	61
9.	Llengua	
	Maria del Mar Vanrell Bosch i Isabel Crespí Riutort	62

Col·laboracions monogràfiques

RI.1.	Els recursos hídrics de les Illes Balears	
	José M. Escalona Lorenzo	34
RII.1.	Gènere, conciliació i mercat de treball: la Llei de Conciliació laboral, personal i familiar a les Illes Balears	
	Maria Àngels Aguiló Bosch i Francisca Garí Perelló	44

RIII.1. Dinàmiques migratòries i transformació social a les Illes Balears: una lectura geogràfica i històrica contemporània	
Joana M. Petrus Bey i Pere Salas Vives	51

Agraïments	65
------------	----

Presentació

La memòria del CES sobre l'economia, el treball i la societat de les Illes Balears és una obra coral en què participen cada any més d'una quarantena d'autors que intenten recopilar, ordenar i exposar les dades principals que reflecteixen la realitat del que ha succeït al nostre arxipèlag al llarg del darrer any. Tal com feien els antics cronistes, el CES intenta deixar constància dels fets ocorreguts, de la veritable realitat que s'aprecia en la nostra societat a partir de la selecció i provisió d'un gran nombre de dades. Som conscients que no som perfectes, però creiem que el fet que el CES neixi de la presència i del diàleg d'un ampli espectre d'entitats, associacions i institucions representatives del món econòmic, laboral i social de la nostra comunitat li atorga un ampli suport i legitimitat a l'hora de presentar el relat del que ha passat a les nostres illes durant el període estudiat.

L'any 2024 ha estat un any en què s'ha parlat de diàleg i consens social respecte al futur de la nostra comunitat. Els problemes relacionats amb el turisme, l'habitatge, la demografia o l'educació han donat lloc a múltiples taules de diàleg en què s'han intentat diagnosticar i proposar solucions per a alguns dels problemes més crucials als quals hem de fer front. Segons les memòries que la nostra institució va presentar en el passat, aquesta situació no és nova. Fa més de vint anys, el president del CES Francesc Obrador escrivia en la presentació de la memòria referida a l'any 2003:

«El cert és que es tracta d'un any que no passarà desapercebut en la petita història del nostre poble. No sols en tots els esdeveniments que afectaren les persones i col·lectius —on trobaren les seves decepcions o il·lusions—, sinó perquè es pot dir que es tracta d'un any en què el conjunt de la nostra societat demanà un aclariment del seu futur econòmic i social, i expressà una voluntat. Les opinions sobre el model turístic, l'ordenació i l'ús del territori, el futur de les nostres indústries, la capacitat de creixement, la qualitat de l'ocupació, la immigració... han estat temes que, diàriament, han omplert les pàgines dels nostres diaris.»

Com veiem, vint anys després, el 2024 també ha estat un any en què s'ha debatut sobre el model turístic, la capacitat de creixement, la immigració, la qualitat de l'ocupació o l'ordenació del nostre territori i les solucions al problema de l'habitatge. Les pors i les queixes relacionades amb el nombre excessiu de turistes han donat lloc a una iniciativa participativa inèdita en el diàleg social: el Pacte social, econòmic i ambiental per la sostenibilitat de les Illes Balears. A partir de 12 taules i centenars de participants es van generar més de 500 propostes que intentaren plasmar les sensibilitats existents sobre el nostre model turístic i les seves potencials solucions.

Però no només la sensació de congestió humana i turística ha generat llargs i intensos debats a la nostra societat al llarg de l'any 2024. Com saben, la comissió encarregada de l'elaboració de la nostra memòria cada any selecciona una sèrie de temes perquè siguin tractats amb més profunditat. El 2024 han estat els recursos hídrics, la llei de conciliació i la immigració.

El canvi climàtic, les peculiaritats geogràfiques i l'especialització productiva de les nostres illes fan dels recursos hídrics un factor cada vegada més limitatiu del nostre creixement i benestar. D'altra banda, el nostre CES fa més de dos anys que col·labora amb els CES membres de l'Arc Mediterrani (Andalusia, Múrcia, València, Catalunya, Occitània, Còrsega i la regió Alps-Mediterrani) en l'elaboració d'un document sobre la PAC mediterrània en què el canvi climàtic i els seus efectes es combinen per fer encara més vulnerable la supervivència de les explotacions agrícoles. L'elaboració d'aquest document ens va fer comprendre com és d'estratègic el problema hídric per a les nostres illes. Les infraestructures hídriques no es creen d'un any per l'altre, són fruit d'una planificació i execució a llarg termini, i els indicadors de resiliència de l'indicador sintètic mediambiental del CES ens assenyalen amb insistència la tendència a ploure menys i de manera més irregular en un territori cada vegada més càlid. Vàrem creure que seria encertat posar el focus en un problema que pot ser urgent i determinant en un termini no gaire llunyà.

L'any 2024 vàrem elaborar el dictamen sobre la nova llei de conciliació familiar de les Illes Balears. Aquesta llei va ser pionera a escala estatal i ens va fer reflexionar sobre com de necessària i important era per a la nostra economia, mercat laboral i societat una norma centrada en aquesta matèria. El requadre titulat: «Gènere, conciliació i mercat de treball: la llei de conciliació laboral, personal i familiar a les Illes Balears» intenta ressaltar els problemes que existeixen en la conciliació laboral de les dones i els problemes familiars que genera la conciliació de l'activitat laboral amb la cura dels fills. Els efectes sobre demografia, productivitat, benestar social, etc. són prou amplis i contrastats per remarcar-ne la importància.

El mes de juny de 2025 la presidenta del Govern Balear va rebre el CES amb motiu de la nova configuració de la institució després del preceptiu procés de renovació i aprofità l'ocasió per encarregar-nos un estudi sobre la demografia balear, un encàrrec que consumirà part de les nostres energies de la darrera part del 2025 i del 2026. El fenomen de la immigració i el baix creixement natural de la població balear era un dels punts que s'havien ressaltat reiteradament a les memòries dels darrers anys i que semblaven estar directament connectats amb la creixent i generalitzada sensació de congestió de les infraestructures públiques i amb el problema de l'accés a l'habitatge. Per aquesta raó, la memòria li dedica un requadre monogràfic sota el títol: «Dinàmiques migratòries i transformació social a les Illes Balears: una lectura geogràfica i històrica contemporània».

A més d'aquests tres requadres, hi ha altres temàtiques com l'habitatge o la productivitat a les quals el CES dedicarà pròximament informes i jornades per separat.

Però no tot han estat desafiaments i problemes. En realitat, les xifres mostren moltes més llums que ombres. El 2024 ha estat un any d'alt creixement en tots els sectors, impulsat especialment per un excel·lent any turístic. Ha estat un any de creació d'ocupació, de millores en els indicadors de pobresa i, a falta de completar els indicadors ambientals, també

s'aprecien els avanços en les bones pràctiques en aquest sector. Deix als lectors l'interès d'indagar en les dades que segueixen aquestes breus paraules.

Finalment, vull agrair, en primer lloc, als membres de la comissió de la memòria, presidits per Carles Mulet, la seva dedicació i bon treball. A Anna Grau, la seva dedicació i els seus esforços, sense els quals seria impossible aquesta memòria. Als més de 40 autors que cada any acudeixen puntualment a la nostra cita per fer les seves valuoses aportacions. A Miquel Salvà, per donar-nos un cop de mà en allò que sempre és necessari i a la resta de treballadors del CES pels seus desvetllaments perquè al final tot surti bé, com cada any.

Després d'un any de relleus i renovacions de consellers, vull aprofitar per fer arribar una salutació als consellers entrants i, als que varen ser rellevats, expressar-los, en nom de la institució, el nostre agraïment per la tasca realitzada i en particular per la seva intervenció en la present memòria.

Sense més paraules, us deix amb aquesta memòria, que és la memòria econòmica, laboral i social de tot un poble: el vostre.

Francesc Fiol i Amengual
President del CES

BLOC I

PANORAMA
ECONÒMIC I MEDIAMBIENTAL DE
LES ILLES BALEARS

1. L'ECONOMIA DE LES ILLES BALEARS

L'economia de les Illes Balears el 2024 ha mostrat una continuïtat del dinamisme iniciat en la postpandèmia, amb un increment real del VAB del 4%, impulsat sobretot pel sector serveis, que ja representa el 87% de l'activitat econòmica. Aquest pes creixent del terciari evidencia una terciarització estructural amb escassa aportació relativa dels sectors secundari i primari, i amb un risc de vulnerabilitat davant de xocs exògens, especialment turístics. A nivell territorial, Mallorca consolida el seu lideratge dins l'arxipèlag amb un pes del 78% del VAB, mentre Menorca i les Pitiüses experimenten una certa desacceleració, cosa que accentua els desequilibris insulars.

Balears allarga el bon estat macroeconòmic reforçant la dependència del turisme

Evolució del VAB a preus constants en milers d'euros a les Illes Balears per sectors econòmics (2014-2024) (Base 2014)										
	Agricultura		Energia i indústria		Construcció		Serveis		Total	
	% VAB	% Variació	% VAB	% Variació	% VAB	% Variació	% VAB	% Variació	% VAB	% Variació
2014	0,5%	-	7,6%	-	7,0%	-	85,0%	-	100,0%	-
2015	0,5%	6,1	7,2%	-1,1	7,4%	9,7	84,9%	3,6	100,0%	3,6
2016	0,5%	14,0	7,3%	5,3	7,6%	7,0	84,6%	3,8	100,0%	4,2
2017	0,5%	-4,3	7,0%	-0,9	7,5%	2,6	85,0%	3,7	100,0%	3,3
2018	0,4%	-7,9	6,7%	-1,7	7,3%	0,8	85,5%	3,6	100,0%	3,0
2019	0,4%	2,4	6,4%	-4,0	7,4%	2,1	85,8%	1,7	100,0%	1,4
2020	0,5%	-9,2	7,2%	-10,3	8,7%	-7,4	83,6%	-22,9	100,0%	-20,9
2021	0,5%	5,2	6,5%	0,8	7,9%	2,1	85,2%	14,6	100,0%	12,5
2022	0,4%	5,4	5,7%	1,8	7,0%	1,7	86,8%	16,6	100,0%	14,4
2023	0,43%	1,8	5,6%	1,1	6,9%	3,1	87,1%	4,4	100,0%	4,1
2024	0,42%	1,5	5,5%	2,6	6,8%	1,9	87,3%	4,3	100,0%	4,0
Taxes anual acumulativa (%)										
2014-2024	13,6		-7,0		25,1		31,8		28,3	

Font: elaboració pròpia a partir de dades de Direcció General d'Economia i Estadística

El creixement sòlid de l'economia illenca va venir dotat d'un creixement del múscul empresarial, que va assolir un total de 100.430 empreses econòmicament actives. Les dades del Directori Central d'Empreses (DIRCE), de data 1 de gener de 2024, indiquen que l'increment anual d'unitats empresarials respecte a l'any anterior és del 2,7 %, un increment que gairebé duplica el que s'ha experimentat al conjunt de l'Estat (1,5 %).

Les dades del registre d'inversions exteriors del Ministeri d'Indústria, Comerç i Turisme assenyalen que la inversió bruta estrangera sense entitats de tinença de valors estrangers (ETVE) l'any 2024 a les Illes Balears ha estat de 708,6 milions d'euros, un total que suposa un increment de 223 milions d'euros respecte a l'any anterior i d'un 45,9 % en termes percentuals. Les Balears assolixen així una de les inversions externes més importants amb un màxim dels darrers onze anys, només superat a la sèrie històrica per l'any 2013, en què la inversió arribà als 792,9 milions d'euros.

Des d'un punt de vista del destí d'aquestes inversions, les protagonistes han estat les inversions en allotjament, que han assolit els 489,4 milions d'euros i han pres una representativitat molt per damunt del que és habitual. La inversió d'aquests actius ha eclipsat la resta, d'on destaquen la inversió en activitats immobiliàries amb 79,7 milions, molt similar a l'any anterior; les activitats de consultoria amb 56 milions, que confirma el dinamisme els dos darrers anys amb un increment del 27,9 %, i les activitats d'agències de viatges i reserves turístiques, amb prop de 30 milions i que, en aquest cas, és un 31,9 % més baixa que l'any anterior.

Els preus han pujat un 3,4%, lleugerament per sobre de la mitjana estatal (2,8%), segons dades de l'INE (2024), amb una inflació especialment alta en béns bàsics com l'habitatge i l'energia (+7,1%), fet que posa pressió sobre les llars. La inflació subjacent, també elevada (3,2%), apunta a tensions estructurals més enllà de la conjuntura internacional, mentre que l'escenari general es va estabilitzant després dels pics del 2022. Aquest context ha influït en el comportament de la inversió estrangera, que ha crescut un 45,9% i ha assolit els 708,6 milions d'euros, focalitzada quasi exclusivament en el sector turístic, fet que reforça el model econòmic actual i limita la diversificació.

Pel que fa als salaris i la distribució de la renda, d'acord amb les darreres estimacions de l'INE referides al 2023, la renda per capita en termes nominals va assolir a les Illes Balears 34.381 euros, un 10,9 % més que l'any anterior, i es va convertir en la comunitat autònoma que creix més respecte a l'any anterior de tot el mapa estatal. D'aquesta manera, les Illes Balears agafen un marge per sobre de la mitjana espanyola (111, Espanya = 100), que se situa en un dels punts més elevats dels darrers quinze anys. No obstant, el pes dels salaris dins el VAB continua sent molt baix (47,2%), segons la Comptabilitat Regional de l'INE. Aquest indicador reflecteix una captura desigual de la riquesa. Aquesta tendència es confirma amb el fet que les Illes són la comunitat amb una pèrdua més gran en la participació de les rendes del treball des del 2012, amb un desajust creixent entre productivitat i remuneració salarial. Aquest desequilibri estructural té implicacions importants per a la cohesió social i la sostenibilitat del creixement.

2. EL SECTOR PRIMARI

La producció del sector agrari i pesquer suposa un total de 263.654.058 euros, en què l'agricultura representa un 53,5 %; la ramaderia, un 32,1 %; la pesca, un 7,8 %, i l'aqüicultura, un 6,5 %.

En termes generals ha estat un bon any per a la major part del sector agrari i pesquer excepte per al sector dels cultius herbacis extensius, l'oli d'oliva i la mel, amb davallades de produccions importants lligades a la sequera i a les altes temperatures hivernals.

Pel que fa a l'agricultura, la sequera i les altes temperatures han provocat descensos importants de produccions en alguns cultius. La producció va ser de 141,2 milions d'euros, un 8,4 % menys que el 2023. Les produccions més afectades han estat els cereals, els farratges, la vinya i l'olivera. Per altra banda, cultius importants com l'ametlla i la garrova que en els anys anteriors havien viscut moments d'incertesa tant en els preus com en les produccions s'han estabilitzat i mostren bons resultats durant 2024.

Creixen la ramaderia i la pesca, però baixen els cultius per la sequera

La ramaderia mostra bons resultats amb un creixement del 2,4% respecte de l'any anterior. El més destacat ha estat la baixada de producció de mel, molt lligat a la sequera, i la manca d'aliment per al ramat degut a la davallada de rendiment dels cultius herbacis extensius. La producció càrnia, tot i una lleugera davallada de les produccions, ha mantingut bons preus durant tot l'any. Altres productes, com la llet i els ous han augmentat les seves produccions.

El sector pesquer i aquícola ha generat 37,8 milions d'euros, un 6,6 % més que el 2023, amb augments notables en crustacis, mol·luscs i aquicultura marina (+2,3 %). Malgrat les restriccions de l'esforç pesquer imposades per la UE, s'ha mantingut la producció i millorat el preu de primera venda. Mallorca concentra el 63,1 % de la facturació pesquera, seguida de Menorca (17,3 %), Eivissa (12,0 %) i Formentera (7,7 %).

El sector pesquer s'ha vist, per una banda, afectat per les noves mesures de reducció de l'esforç pesquer que la Comissió Europea està posant en marxa i que seguiran en augment durant el 2025. Per altra banda, la regulació està ajudant a aconseguir un millor preu de primera venda i una millor gestió dels recursos pesquers i dels seus hàbitats.

Quant als productes de qualitat, destaca el vi amb marca de qualitat, amb un increment del 4 % en volum comercialitzat i un valor rècord de 43,7 milions d'euros, tot i que la producció va davallar un 22,2 %. La Gin de Maó és l'única beguda espiritosa que creix (+11,3 %), mentre que la mel i altres productes com l'ensaïmada registren caigudes.

3. INDÚSTRIA I ENERGIA

L'índex de producció industrial (IPI) va mostrar una evolució més moderada que l'any anterior, amb una mitjana anual pràcticament estable (+0,1 %), però amb una clara desacceleració al segon semestre del 2024. Per subsectors, destaca el bon comportament de la indústria alimentària, especialment en la transformació de productes locals com la carn, el formatge o el vi, mentre que la producció de béns d'equipament i productes intermedis va patir una lleugera caiguda.

El nombre d'empreses industrials es va mantenir estable, amb 3.877 establiments censats, mentre que l'afiliació mitjana a la Seguretat Social al sector va créixer un 1,9 %, amb un total de 23.446 persones afiliades. Aquest increment, però, es concentra principalment en la petita indústria alimentària i en empreses relacionades amb la construcció.

Pel que fa al consum i subministrament d'energia, el 2023 es caracteritza per una lleugera recuperació del consum després de la caiguda de 2022, però encara lluny dels nivells pre-pandèmia. El consum d'electricitat, segons dades de Red Elèctrica, va créixer un 2,3 %, impulsat per la demanda del sector serveis i la reactivació parcial d'activitats industrials. En canvi, el consum de gas natural va caure un 5,8 %, consolidant una tendència a la baixa iniciada el 2022.

En relació amb les energies renovables, el sistema elèctric balear va assolir el 7,6 % de cobertura amb fonts renovables, molt lluny encara dels objectius europeus i estatals. Tot i això, es constata un increment de la potència instal·lada, amb 89,3 MW en energia solar fotovoltaica, i la posada en marxa de nous projectes d'autoconsum i comunitats energètiques.

El sector afronta reptes com la baixa dimensió empresarial, la dependència energètica i l'escassa contribució al PIB

4. CONSTRUCCIÓ

El sector de la construcció a les Illes Balears va mostrar un comportament dinàmic i positiu durant l'any 2024, amb un creixement generalitzat en la majoria dels indicadors d'activitat. Aquest impuls es va veure afavorit per la baixada de l'Euríbor, que va reduir els costos dels préstecs i va estimular tant la inversió privada com la pública, i per una demanda sostinguda malgrat l'encariment de les matèries primeres i l'energia.

Els indicadors de producció van ser molt positius: el consum aparent de ciment va créixer un 2,0 % (446,8 mil tones), i els habitatges iniciats es van incrementar un 20,5 % (3.352 unitats, segons el Ministeri de Transports). També els habitatges acabats van créixer un 10,1 %, amb 2.787 certificats definitius, molt per sobre de la mitjana de la darrera dècada.

L'activitat pública va tenir un fort repunt. Es van licitar 709,95 milions d'euros, un 62,3 % més que el 2023 (437,38 M€), segons dades de SEOPAN. Tres de cada quatre licitacions van ser promogudes per administracions autonòmiques o locals, amb un 79 % de descentralització, una de les xifres més altes de l'Estat.

En l'àmbit laboral, el sector va assolir 61.484 persones afiliades a la Seguretat Social (+2,0 %), la xifra més elevada dels darrers anys. L'atur va baixar un 3,6 %, situant-se en 3.685 persones, per sota de nivells de referència com els anys 2007 o 2017 (SOIB).

Pel que fa a les llicències d'obra, se'n van concedir 5.823 (+0,9 %) i 3.658 per a habitatges (+11,1 %). El 57,6 % de les obres van ser reformes o ampliacions, tot i que la reforma va caure lleugerament un 1,5 % respecte a 2023.

En termes de superfície, es van visar 1,88 milions de m² (+2,0 %), dels quals un 73 % corresponia a ús residencial. La resta es va repartir entre usos turístics (16,8 %), comercials (3,4 %) i industrials (2,8 %).

Tot i el bon moment del sector, hi ha indicadors que mostren reptes com la caiguda dels habitatges protegits iniciats, que van ser només 13 (-92,6 %), i una forta concentració de promocions unifamiliars, fet que pot limitar l'oferta de mercat accessible.

En conjunt, el 2024 ha estat un any d'expansió i estabilització del sector de la construcció, amb perspectives positives per al 2025, tal com reflecteix l'Indicador Global d'Activitat (IGA), que també va créixer un 2 %.

***Els habitatges iniciats
s'incrementen un 20,5 %***

5. EL SECTOR DE SERVEIS

El sector de serveis s'ha consolidat com l'eix central de l'economia balear, amb un pes del 87,3 % sobre el VAB i un creixement real del 4,3 % el 2024, superior al conjunt de l'economia (4 %). L'afiliació ha augmentat un 3,8 %, impulsada per l'arribada de 18,7 milions de turis-

***Els serveis són el pilar de
l'economia balear***

tes (+4,9 % respecte al 2023), la xifra més alta mai registrada. El sector mostra una forta adaptabilitat i resiliència, especialment en activitats com hostaleria (+14,4 % en facturació), educació (+7,5 % en afiliació), transport i emmagatzematge (+6,6 %) i informació i comunicacions (+5,5 %).

L'índex de xifra de negocis (IASS) va créixer un 6,9 %, fins als 147,9 punts, amb un acumulat del 105,8 % enfront del 64,2 % estatal. Només La Rioja (+9,6 %) va superar les Balears, mentre que Madrid i el País Basc quedaren molt per sota (+0,7 %). L'índex d'ocupació del sector va créixer un 1,8 %, igual que la mitjana estatal, cosa que suggereix una millora de la productivitat.

Segons l'Estadística estructural d'empreses, la xifra de negocis del sector (exclòs el comerç) va augmentar un 12,1 % (vs. 8 % a Espanya), fins als 31,4 M€, amb un augment del personal del 2,4 % i dels salaris del 12,1 %. El sector presenta una productivitat mitjana de 51,8 mil €, amb branques destacades com informació i comunicacions (81 mil €) i activitats immobiliàries (69,3 mil €), i una mitjana salarial de 27,4 mil €. Els ingressos d'explotació varen créixer un 11,7 % (32.590,3 M€), i les despeses, un 11,7 % (28.205,6 M€), amb una inversió en actius materials del 20,6 %.

En transport aeri, l'any 2024 arribaren 23,2 milions de persones als aeroports de les Balears (+5,5 %). Palma liderà amb 16,6 milions de passatgers (+7 %), seguida per Eivissa (4,5 M, +1,5 %) i Maó (2,1 M, +3,2 %). El transport marítim de passatgers va disminuir un 0,7 % (4,03 milions), amb caigudes a Eivissa (-6,6 %) i Maó (-0,9 %), però augment a Palma (+1,6 %). Els creuers sumaren 1.720.115 passatgers (-0,6 %), malgrat créixer el nombre de bucs (+3,2 %). El port de Palma destacà amb 1.060.631 creueristes (-4,5 %).

El trànsit de mercaderies als ports va créixer un 4,9 %, amb Palma al capdavant (+7,3 %). Les mercaderies generals (90 % del total) augmentaren un 5,2 %, especialment a Maó (+10,7 %) i Palma (+7,5 %). Els grànels líquids pujaren un 5,2 %, mentre que els sòlids caigueren un 7,4 %.

Quant a mobilitat terrestre, el transport públic visqué un impuls destacat: els viatges interurbans a Mallorca augmentaren un 20 % (28,3 M trajectes) i el total d'usuaris de tren i metro arribà als 39,3 M (+18 %). A Palma, el metro assolí un rècord amb més de 2 milions de passatgers. Menorca també registrà un rècord històric, amb 3,7 milions de passatgers (+12 %).

Malgrat això, Balears continua sent la comunitat amb més vehicles per habitant: 953,5 per cada 1.000 (mitjana estatal: 778,8). Formentera destaca amb 1.909,5 vehicles per mil habitants. A Eivissa, la intensitat mitjana diària a les carreteres fou d'11.498 vehicles (+8,6 %).

6. TURISME

El nombre total de turistes rebuts ha estat de 18,7 milions el 2024, xifra que representa un increment del 4,9 % respecte del 2023 i del 13,7 % en relació amb el 2019. D'aquests, el 81,8 % van ser turistes internacionals (15,3 milions) i el 18,2 %, turistes estatals (3,4 milions), amb un augment del 5,5 % i un descens lleu del 0,2 %, respectivament.

Estades dels turistes amb destinació principal a les Balears per illes i país de residència (2023-2024)				
		Illes Balears	Espanya (altres CA)	Estranger
2023	Total	114.961.644	21.294.845	93.666.798
	% per illa	100%	19%	81%
	Temporada mitjana alta	93.554.516	15.934.056	77.620.460
	% temp. mitjana alta	81%	75%	83%
	Temporada mitjana baixa	21.407.128	5.360.789	16.046.338
	% temp. mitjana baixa	19%	25%	17%
2024	Total	119.982.802	20.990.909	98.991.891
	% per illa	100%	17%	83%
	Temporada mitjana alta	96.991.686	14.929.425	82.062.260
	% temp. mitjana alta	81%	71%	83%
	Temporada mitjana baixa	22.991.116	6.061.484	16.929.631
	% temp. mitjana baixa	19%	29%	17%
% de variació 2024-2023	Total	4,4	-1,4	5,7
	Temporada mitjana alta	3,7	-6,3	5,7
	Temporada mitjana baixa	7,4	13,1	5,5

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Ibestat (2025). EGATUR.

Els mercats internacionals principals varen ser Alemanya (33,6 %) i el Regne Unit (27,5 %), amb increments interanuals del 8,6 % i del 8,1 %. Entre els turistes estatals destaquen els procedents de Catalunya, Madrid i el País Valencià. Les Illes Balears varen captar el 18,1 % de la despesa turística internacional d'Espanya, per darrere de Catalunya (20,7 %) i Canàries (19,6 %). La distribució territorial mostra que Mallorca va rebre 13,34 milions de turistes (+5,1 %); Eivissa, 3,13 milions (+2,4 %); Menorca, 1,94 milions (+6,7 %), i Formentera, 0,37 milions (-0,2 %).

El 2024 consolida la recuperació turística i la rendibilitat del sector a les Balears

L'estada mitjana va ser de 6,4 dies, amb una lleugera disminució respecte al 2023. La despesa mitjana per turista se situà en 1.194,54 euros (+8,3 %) i la despesa per turista i dia fou de 186,53 euros (+7,7 %). La despesa turística total arribà als 22.380,58 milions d'euros, un 12,23 % més que el 2023. Les Illes Balears es col·locaren com la tercera comunitat autònoma en volum de despesa turística internacional (18,1 %), darrere de Catalunya i Canàries.

Pel que fa a les pernoctacions hoteleres, aquestes ascendiren a 63,14 milions, amb un increment del 6,9 %. L'estada mitjana als hotels es va situar en 5 nits, un 2,8 % menys que l'any anterior. Els turistes estatals varen representar el 12,8 % del total, amb un augment del 0,9 % en el nombre de viatgers, però una disminució del 2,9 % en les pernoctacions i una estada mitjana de 3,4 nits. Els turistes internacionals varen augmentar les seves pernoctacions un 9,1 %, amb una estada mitjana de 5,3 nits.

L'índex de preus hotelers va augmentar un 7,9 % a les Illes Balears, per sota del 8,5 % de mitjana estatal. L'índex general de preus del turisme i l'hostaleria es va incrementar un 6,3 %, amb una pujada acumulada del 21,2 % des del 2020. L'oferta reglada es mantingué estable, amb 621.719 places legalment establertes, distribuïdes entre 396.815 places en establiments hotelers (63,8 %) i 224.904 places en habitatges de lloguer turístic (36,2 %).

Dins l'oferta hotelera, destaquen les categories de 4 estrelles (36,2 %) i 3 estrelles (25,6 %). El pes dels establiments de 5 estrelles és del 7,2 %, i el dels establiments d'1 o 2 estrelles, del 7,6%. L'oferta d'habitatges de lloguer turístic representa més del 40 % de les places a Formentera i Menorca, i prop d'un terç a Mallorca i Eivissa. El nombre total d'establiments hotelers es mantingué estable, amb 1.306 establiments a Mallorca, 246 a Menorca, 261 a Eivissa i 57 a Formentera.

Pel que fa a l'afiliació a la Seguretat Social en activitats característicament turístiques, la mitjana anual a les Balears es va situar en 170.266 persones, un 3,5 % més que l'any anterior. Aquesta xifra representa el 31,2 % del total d'afiliacions de les Illes. L'afiliació augmentà especialment en els serveis d'allotjament (+4,8 %) i en les activitats recreatives (+5,6 %), mentre que en restauració el creixement fou més moderat (+1,7 %).

7. Institucions financeres

Entre els anys 2023 i 2024, el PIB de les Illes Balears va registrar un creixement del 4 %, mentre que el volum de dipòsits va augmentar lleugerament i el crèdit concedit per les entitats de dipòsit es va mantenir relativament estable.

Pel que fa al finançament, el 2024 va suposar un punt d'inflexió en la dinàmica negativa dels darrers exercicis. A finals d'any, el volum total de crèdit es va situar en 31.826 milions d'euros, xifra que representa un increment interanual del 0,6 %. Aquest comportament contrasta amb el conjunt estatal, on el crèdit es va reduir un 0,3 %, fins a un total d'1.198.722 milions d'euros. Com a conseqüència, el pes del crèdit balear en relació amb el total nacional va augmentar lleugerament. Al mateix temps, la ràtio crèdit/PIB a les Balears va descendir fins al 77,27 %, fet atribuïble al fort increment del PIB i a la moderació en el ritme de creixement del crèdit.

Millora de la sostenibilitat financera a les Illes Balears tot i la moderació del crèdit i l'augment del deute

En el mercat hipotecari, es va produir una reducció del 5,4 % en el nombre d'hipoteques formalitzades a les Illes Balears. Malgrat aquest descens, l'import global de les operacions hipotecàries va créixer un 6,0 %, impulsat per l'encariment dels habitatges i l'increment de l'import mitjà per hipoteca. A finals de 2024, la ràtio entre el valor mitjà d'una hipoteca a les Balears i el de la resta de l'Estat es va situar en 2,1, posant de manifest l'esforç addicional que han d'assumir les famílies balears per accedir a l'habitatge. Aquest desequilibri apunta cap a una possible nova davallada en el nombre d'hipoteques durant el 2025.

En l'àmbit de les finances públiques, el deute acumulat de les administracions balears va arribar als 8.661 milions d'euros a finals de 2024, fet que representa un increment del 1,0 % respecte de l'any anterior. Tot i aquest augment nominal, la ràtio deute/PIB es va reduir fins al 19,1 %, en consonància amb l'evolució observada a altres comunitats autònomes, i evidenciant una millora en els indicadors de sostenibilitat financera. El Fons de Liquiditat Autonòmic (FLA) va continuar essent la principal font de finançament, amb una participació del 67,3 % en el conjunt del deute, mentre que el pes dels préstecs bancaris a llarg termini va disminuir. En el rànquing autonòmic per nivell d'endeutament en relació amb el PIB, les Illes Balears es mantingueren en la cinquena posició.

Pel que fa a l'estalvi, el volum total de dipòsits va assolir els 35.396 milions d'euros, amb un increment anual del 7,7 %. Aquesta evolució positiva va permetre que la ràtio dipòsits/PIB augmentés fins al 86,0 %, gràcies a un creixement de l'estalvi superior al del PIB. En paral·lel, la xarxa d'oficines bancàries continuà el procés d'ajust, encara que de manera més moderada: es registrà una reducció de 6 oficines al llarg de l'any, deixant el total en 418. Aquesta atenuació en el ritme de tancaments podria indicar una certa estabilització. No obstant això, la densitat d'oficines per cada mil habitants es va reduir fins a 0,3, com a resultat tant del tancament de sucursals com de l'augment de la població empadronada.

8. Administracions públiques i càrrega fiscal

El sector públic administratiu de les Illes Balears (CAIB) incrementa el 2024 el seu pressupost no financer un 7,0 %, impulsat pel fort creixement dels recursos del Sistema de Finançament Autòmic (SFA), que són un 18,2 % superiors als del 2023.

Els recursos anuals de l'SFA, es divideixen en bestretes a compte de l'exercici corrent i la liquidació de fa dos anys. Aquesta darrera, al 2024, és extraordinàriament positiva amb un increment del 40,1 %. Per la seva part, les bestretes a compte també augmenten de forma significativa, especialment les de l'IRPF amb un 22,1% respecte a l'exercici anterior.

Tot l'anterior, fa que els ingressos corrents creixin molt i millori el marge corrent malgrat que les despeses augmenten, especialment les de personal. Encara així, el volum d'aquest estalvi és insuficient per fer front a les inversions i als passius financers.

L'activitat inversora s'intensifica impulsada per la important acumulació prèvia de recursos procedents del mecanisme de Recuperació i Resiliència (MRR) i de REACT, programes integrants de l'instrument Next Generation EU. La part d'inversions finançada amb recursos propis també creix.

Les despeses financeres mantenen la tònica descendent d'exercicis anteriors. Els ingressos financers, que financen les anteriors, també cauen perquè no es preveu cap necessitat de finançament al 2024.

En comparació amb la mitjana del G5 (comunitats autònomes amb poblacions similars), el pes sobre el PIB dels ingressos i despeses corrents és inferior, i són destacables els diferencials a favor del G5 en les polítiques de salut i educació. No obstant això, continua el procés de convergència d'abans del 2016 que va reduint progressivament el diferencial. En tots els indicadors d'equilibri pressupostari i d'eficiència, les xifres de la CAIB són millors que les del G5. Cas contrari, són els d'impacte, en disposar la CAIB de menys recursos corrents per finançar les seves polítiques.

La pressió fiscal que exerceix la CAIB, s'incrementa en 0,4 punts percentuals, fins al 12,4 % del PIB. En el grup del G5, és el que té l'indicador més alt, a la vegada que és el que té menys recursos tributaris en relació amb el PIB per finançar les seves polítiques. Aquesta paradoxa s'explica pels fons d'anivellament horitzontal de l'SFA, ja que del G5, les illes Balears és la única comunitat autònoma contribuent neta, en concret amb 1.194,8 milions d'euros, un 2,7 % del PIB. Això suposa que del total de tributs de l'SFA subjectes a liquidació que es preveu recaptar a les Illes Balears, un 28,7% es reparteix entre la resta de comunitats autònomes de règim comú.

El deute en termes relatius al PIB continua el seu descens, no per una reducció del seu volum sinó per l'increment de la grandària de l'economia. En termes comparatius, el deute sobre el PIB, després de molts anys, és inferior a la mitjana del G5.

El pressupost de la CAIB creix un 7 % el 2024 per l'impuls del sistema de finançament autonòmic

El sector públic consolidat de les illes balears (SPIB), que inclou el sector públic instrumental de la CAIB, i el sector públic local (SPL), té un pressupost no financer de 8.422,3 milions d'euros, que equival a un 18,9 % del PIB. En aquest consolidat el pressupost de la CAIB representa el 77,5 %. La contribució de l'SPL és, en termes generals, positiva i produeix una millora en tots els indicadors.

La pressió fiscal global, que inclou tant els tributs dels ens de l'SPIB com els recaptats per l'Estat, se situa en el 22,3 % del PIB. D'aquest percentatge, només un 12,0 % correspon a tributs cedits gestionats per la CAIB i a tributs propis autonòmics.

9. Societat del coneixement i de la informació

La despesa en R+D executada pel sistema de ciència, tecnologia i innovació de les Illes Balears va ser de 201.008 milers d'euros a l'any 2023 (darreres dades disponibles), amb una taxa de creixement respecte a l'any 2022 de 22,4%. Es manté la tendència de creixement i en dos anys ha crescut un 37,6%. La despesa en R+D executada pel sector empreses a les Illes Balears continua amb la tendència de creixement iniciada el 2016 i des de fa quatre anys supera la despesa del sector de l'ensenyament superior.

L'any 2023 hi va haver 3.525,9 persones en EDP¹, dedicades a activitats de recerca, el que suposa un augment del 8,9 % respecte a l'any anterior i superior a la mitjana estatal que va ser d'un 7,2%. D'aquest col·lectiu, 2.220,1 persones en EDP són investigadors i representen l'1,3 % del total d'investigadors de l'Estat. El sector empresarial de les Illes Balears, després del gran augment en el seu nombre d'investigadors de l'any 2021, ha patit durant dos anys seguits una pèrdua en el nombre de personal.

El nombre de personal investigador per 1.000 persones de la població activa pràcticament es manté amb un 3,4% com l'any anterior i continua estant molt per davall de la mitjana estatal, un 7,3%.

Creix la despesa en R+D a les Illes Balears, però persisteix la bretxa digital i tecnològica amb l'Estat

1. EDP: equivalent a dedicació plena.

Un any més les empreses de més de 10 persones treballadores de les Illes Balears continuen situant-se lleugerament per sota en la majoria d'indicadors d'usos de les TIC respecte l'Estat, excepte en l'ús de xarxes socials i amb tenir pàgina web, els mateixos ítems en què superaven la mitjana estatal l'any anterior. Es reverteix el descens dels darrers 3 anys de les que les que tenien pàgina web augmentant fins a un 82,3%.

El teletreball baixa d'un 13% a un 11%, per sota del 15,1% estatal. L'ús de la Intel·ligència Artificial augmenta fins a un 10,1% però encara està lluny del 12,4% de mitjana nacional. La contractació d'especialistes TIC baixa d'un 12,6% a un 10,1%.

La implantació i equipament de les microempreses illenques es manté pràcticament igual per sota de la mitjana estatal que l'any anterior en la majoria de variables. En canvi segueixen per damunt de la mitjana estatal en tenir pàgina web (35,9%), l'ús de xarxes socials (38,7%) i cloud computing (14,3%).

Segueix pujant el nombre de llars de les Illes Balears que disposen de telèfon mòbil (99,7%) i internet (97,7%). El 99,1% de la ciutadania empra el telèfon mòbil diàriament a les Illes Balears. Les dones estan al capdavant dels usos diaris d'internet amb un 94,1% enfront del 92,5% dels homes i també compren més online que els homes (66,3% enfront al 54,7%). Un 64,8% de la població balear confia bastant en internet superant el 58,3% nacional.

Els principals usos entre els 16 i 74 anys continuen essent la missatgeria instantània com WhatsApp (97%), el correu electrònic (89,1%), i telefonar o realitzar videotrucades (80,6%), però també destaquen cercar informació sobre béns i serveis (86,1%) o participar en xarxes socials (69,3%).

El comerç electrònic manté una tendència creixent els darrers anys i amb un 76,8% supera el 75,1% de la mitjana estatal. El que més compren els illencs continua essent roba, calçat i accessoris, amb un 42,6%, seguit novament pel menjar preparat de restaurants, amb un 28,4%. El teletreball de les persones ocupades de les Illes Balears baixa del 13% a l'11% de les persones ocupades a les Illes Balears, per sota del 15,1% nacional.

10. Economia social i solidària

L'economia social comprèn un ventall de pràctiques econòmiques que, a diferència del model convencional, no tenen com a objectiu principal l'obtenció de benefici monetari. D'acord amb la Llei 5/2011, de 29 de març, quan parlem d'economia social ens referim a

un conjunt d'activitats econòmiques i empresarials que, dins l'àmbit privat, duen a terme entitats que busquen un interès general de caràcter econòmic o social, o ambdós. Aquestes activitats es regeixen per diversos principis que prioritzen les persones i la finalitat social per damunt del capital, la presa de decisions de manera democràtica, la implicació amb la societat i la independència respecte als poders públics.

El nombre d'entitats de l'economia social a les Illes Balears durant el 2023 va ser de 1.255, de les quals 899 són societats laborals, 309 cooperatives i 47 centres especials de treball. Pel que fa a l'ocupació, l'economia social representava el 2,1% del total d'afiliacions a la Seguretat Social, amb 9.478 persones afiliades. Aquesta xifra suposa un creixement del 4,8% respecte a l'any anterior, segons dades de la Tresoreria General de la Seguretat Social.

Les cooperatives registrades a les Illes Balears, segons dades de la Direcció General de Treball, mostren una lleugera disminució entre el 2022 i el 2023, mentre que les societats laborals es mantenen estables. Els centres especials de treball han augmentat de 45 a 47. El nombre de persones afiliades en cooperatives ha augmentat un 5,1%, mentre que en societats laborals l'augment ha estat del 2,6%.

Pel que fa a les finances ètiques, segons dades de FETS (Finançament Ètic i Solidari), el volum total de préstecs concedits per les entitats de finances ètiques a Espanya el 2022 va ser de 1.691 milions d'euros, dels quals 25,9 milions corresponien a Balears. La base social d'aquestes entitats continua augmentant: les persones sòcies superaven les 221.000 a nivell estatal, i les de les Illes Balears sumaven 3.169. El volum de dipòsits de les entitats de finances ètiques a les Balears va ser de 22,1 milions d'euros.

**L'economia social creix,
però manté reptes
estructurals**

El 2023 ha estat un any destacat per la projecció internacional de l'economia social de les Illes Balears, gràcies a la participació activa del Govern balear en fòrums i xarxes internacionals com ara l'Economia Social Europea i el Global Social Economy Forum. Així mateix, s'ha avançat en la consolidació d'instruments com el Consell de l'Economia Social i Solidària de les Illes Balears, que permeten una major coordinació entre els diferents actors del sector.

Malgrat aquests avenços, l'economia social i solidària encara presenta reptes estructurals com el seu escàs pes relatiu dins el conjunt de l'economia balear, la manca de visibilitat, i la necessitat d'una regulació més específica que permeti impulsar-ne el desenvolupament. També s'evidencia la necessitat de reforçar el finançament, millorar la intercooperació entre entitats, i promoure la formació i capacitat del personal vinculat al sector.

11. L'estat del mediambient a partir de l'Indicador Sintètic Mediambiental de les Illes Balears

La mesura i disponibilitat de paràmetres, indicadors i índexs de sostenibilitat ambiental és clau per garantir que les polítiques ambientals que es dissenyen i apliquen assoleixen els objectius. Les Illes Balears disposen de diversos conjunts d'indicadors i dades ambientals procedents de les conselleries, els consells insulars i els centres de recerca de referència. Moltes d'aquestes dades s'incorporaven i analitzaven en l'apartat de medi ambient de la Memòria del CES sobre l'economia, el treball i la societat de les Illes Balears.

Amb la voluntat de facilitar l'anàlisi, la comprensió i l'estudi de les tendències ambientals, el CES va impulsar la creació d'un índex sintètic mediambiental (ISM), que s'actualitza anualment i permet analitzar l'evolució del medi ambient a cada illa i al conjunt de l'arxipèlag. L'índex es basa en sis dimensions i 23 indicadors parcials, amb pesos definits per tècnics i experts i aprovats pel Ple del CES: resiliència climàtica, qualitat de l'aire, transició energètica, consum i qualitat de l'aigua, gestió del territori i biodiversitat, i gestió i circularitat de residus.

L'evolució de l'índex des de 2019 mostra grans oscil·lacions. En una escala de 0 a 100, el valor inicial del conjunt de les Illes va ser de 44,9 punts. Menorca destacava amb 49,1 punts, mentre que Eivissa presentava el valor més baix amb 35,3 punts. L'any 2020, en plena pandèmia, l'índex va pujar fins als 56,5 punts, degut a la caiguda del consum d'energia, la disminució de la generació de residus i la reducció d'emissions contaminants. Tanmateix, amb la reactivació econòmica, els valors tornen a caure: el 2022, l'ISM es situava en 43,6 punts, fins i tot per sota del nivell de 2019.

Cada illa segueix un patró similar anualment, amb Menorca mantenint els valors més elevats (entre 43,5 i 58,9), seguida de Formentera i Mallorca. Eivissa, en canvi, presenta els valors més baixos (entre 36,7 i 46,1). Cal tenir en compte que, per raons demogràfiques i d'escala, Mallorca té un pes molt superior sobre l'índex agregat.

Per dimensions, els resultats són els següents:

Resiliència climàtica: l'indicador mostra una tendència negativa fins al 2022, deguda a l'increment de les temperatures i de les emissions de gasos amb efecte d'hivernacle. El component de sequera hidrològica empitjora notablement els anys 2023 i 2024. La situació d'aquest indicador és especialment preocupant a Eivissa i Formentera.

Qualitat de l'aire: l'índex es manté en valors bons i estables. Els principals punts crítics es troben en els nivells de NO₂ i PM10, mentre que els valors de SO₂ i ozó mostren una quali-

tat generalment bona. El 2020 destaca positivament pel descens del trànsit i, per tant, de les emissions de combustibles fòssils.

Transició energètica: mostra oscil·lacions importants, amb un màxim el 2020 i un mínim al 2022. Tot i això, el percentatge d'energia renovable continua sent molt baix: en el millor dels casos, només arriba al 4,8 % del total.

Consum i qualitat de l'aigua: l'indicador es manté en una situació mitjana, amb problemàtiques recurrents pel que fa al consum d'aigua de proveïment urbà i les reserves hidríques. Formentera destaca positivament pel baix consum, mentre que Eivissa presenta deficiències notables en la qualitat de l'aigua tractada a les depuradores.

Gestió del territori i biodiversitat: l'evolució és positiva, però molt condicionada per la declaració d'espais protegits. Tot i així, la proporció de territori protegit terrestre encara és inferior al 40 %, i la protecció marina no arriba al 10 %. La superfície forestal cremada continua sent molt baixa.

Gestió i circularitat de residus: tot i que a Mallorca i Eivissa la recollida selectiva millora, la generació de residus municipals continua sent alta. Menorca presenta millors dades pel que fa a generació i Formentera mostra una alta variabilitat d'any a any.

El 2023 i 2024 mostren millores parcials en territori i residus, però l'índex ambiental continua sense recuperar el nivell de 2020

Per anys, el 2019 va ser un any rècord en afluència turística, l'índex cau per davall dels 50 punts. Pitjors resultats en circularitat de residus (sobretot a Mallorca i Eivissa) i eficiència energètica.

El 2020, any de confinament i restriccions, l'ISM millora 11,6 punts. Destaquen les millores en qualitat de l'aire i energia, però la resiliència climàtica es veu afectada negativament per factors climàtics.

L'any 2021 va ser de transició amb recuperació parcial. L'ISM baixa 6,4 punts, sobretot per la caiguda de l'índex de transició energètica. La resta d'indicadors es mantenen en nivells semblants.

El 2022 es va caracteritzar per l'eliminació de restriccions i la represa econòmica. Torna a baixar l'ISM per la caiguda dels indicadors de resiliència climàtica, consum i qualitat de l'aigua i transició energètica.

El 2023 i 2024: no es disposa de totes les dades necessàries per calcular l'ISM complet, però es detecta millora en la gestió del territori i els residus, però empitjoren els valors de sequera i altres aspectes climàtics.

Resultat de l'ISM a les Illes Balears (2019-2024)						
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Índex de resiliència climàtica	57,0	63,6	60,1	31,0	s. d.	s. d.
Índex de qualitat de l'aire	67,8	72,4	70,0	72,2	71,6	s. d.
Índex de transició energètica	38,0	73,1	48,3	30,1	57,7	s. d.
Índex de consum i qualitat de l'aigua	45,3	55,9	48,8	49,7	s. d.	s. d.
Índex de gestió del territori i biodiversitat	41,4	40,6	42,1	50,7	52,7	51,6
Índex de gestió i circularitat de residus	23,8	32,8	34,4	35,3	34,7	36,8
Índex ambiental	44,9	56,5	50,1	43,6	s. d.	s. d.

Font: elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB.

El comportament de l'índex sintètic mediambiental mostra una clara correlació inversa entre l'activitat econòmica i la qualitat ambiental. La pandèmia de 2020 va generar una millora transitòria dels indicadors, que no s'ha consolidat. La resiliència climàtica, el consum d'aigua i la baixa penetració de les renovables continuen sent punts crítics. La gestió de residus i el territori mostra una tendència lleugerament positiva, però encara insuficient per assolir els objectius ambientals a mitjà i llarg termini.

R1.1. Els recursos hídrics de les Illes Balears

La principal especificitat hidrològica de les Illes Balears és la gairebé absoluta absència de rius permanents i embassaments, fet que obliga a cobrir la demanda hídrica amb aigües subterrànies. Fins als anys seixanta, el proveïment d'aigua procedia de brolladors o aqüífers superficials, explotats amb sínies i molins de vent. L'augment de l'oferta d'aigua, gràcies a les tècniques modernes de sondejos i bombes, va incrementar les terres de regadiu, exercint una pressió sobre els recursos, agreujada per la sequera de 1963-1968.

Amb el Pla Hidrològic de les Illes Balears (PHIB) de 1996 es fixaren per primera vegada objectius mediambientals concrets i quantificats. La Directiva Marc de l'Aigua (DMA), vigent des del 2000, exigeix "el bon estat quantitatiu i químic de les masses d'aigua subterrània i el bon estat ecològic i químic de les masses d'aigua superficial".

La variabilitat pluviomètrica i l'increment de la demanda han generat tensions. Les reserves hídriques mostren oscil·lacions: al juny de 2023 se situaren en el 45 %, el valor més baix dels darrers cinc anys per a aquest mes, amb Mallorca al 44 %, Menorca al 56 %, Eivissa al 38 % i Formentera al 42 %. Aquestes xifres evidencien una situació preocupant i excepcional segons l'AEMET i la Direcció General de Recursos Hídrics.

L'aigua subterrània és la font principal per al proveïment urbà. Els problemes de salinització són greus, especialment a Mallorca, on el 67 % de les masses d'aigua subterrània superen el llindar màxim de conductivitat elèctrica establert per la DMA, i a Eivissa (87 %). Només Menorca i Formentera registren valors millors, amb el 35 % i el 50 % de masses contaminades respectivament.

Les dessaladores contribueixen de manera significativa, sobretot en zones turístiques. A Mallorca, la dessalació cobreix el 30 % del consum urbà, i a Eivissa, el 70 %. A Formentera és l'única font d'aigua urbana. Aquestes infraestructures ofereixen estabilitat però tenen un cost energètic elevat.

En el cas de l'ús agrícola, la demanda d'aigua s'ha reduït. Les terres de regadiu han passat de 46.683 hectàrees l'any 1982 a 20.234 l'any 2020. Aquesta disminució ha reduït la pressió sobre els aqüífers. Les aigües regenerades esdevenen una alternativa valuosa. El 2022, es destinaren a usos agrícoles 3,72 hm³ d'aigua regenerada a Mallorca i 0,84 a Eivissa. Tot i això, la salinitat d'aquestes aigües és elevada: un 41 % presenten nivells de conductivitat superiors a 5.000 µS/cm.

Els recursos hídrics a les Illes Balears, en risc per la sequera i la sobreexplotació dels aqüífers

Així, el sistema hídric balear presenta vulnerabilitats importants, amb una elevada pressió sobre les aigües subterrànies, salinització creixent i una escassa capacitat d'emmagatzematge. L'adaptació al canvi climàtic requereix una millor gestió, una aposta per fonts alternatives com l'aigua regenerada i un ús més eficient i sostenible del recurs hídric.

BLOC II

MERCAT DE TREBALL I
POLÍTIQUES D'OCUPACIÓ

1. Anàlisi del mercat de treball

Durant l'any 2024, el mercat de treball de les Illes Balears ha experimentat una evolució molt positiva, consolidant la recuperació de l'impacte provocat per la pandèmia i assolint un nou màxim històric pel que fa a l'ocupació mitjana anual. En concret, s'ha arribat a una mitjana de 612.247 afiliacions a la Seguretat Social, fet que representa un increment del 4,5 % respecte de l'any anterior i una xifra un 10,7 % superior a la del 2019, darrer any abans de la pandèmia. A més, durant els mesos centrals de la temporada alta, l'afiliació ha superat els 640.000 treballadors i treballadores en diversos moments.

Aquest augment de l'afiliació ha estat generalitzat en tots els sectors, amb especial intensitat en les activitats de serveis, però també amb increments significatius en la construcció i en la indústria. Així mateix, cal destacar l'increment de l'afiliació entre les dones, que ha estat del 4,8 %, superior al dels homes (4,2 %), i el fet que la taxa d'afiliació femenina ha assolit el 48,1 %, el nivell més elevat de la sèrie històrica. En aquest sentit, es pot parlar d'una evolució positiva cap a una major igualtat de gènere al mercat laboral.

Pel que fa a l'atur registrat, s'ha mantingut la tendència descendent iniciada el 2021, amb un descens del 6,7 % interanual i una mitjana anual de 33.980 persones desocupades. Aquesta xifra representa una reducció de gairebé el 40 % respecte de la mitjana anual del 2019. El descens ha estat més intens entre els homes (-8,7 %) que entre les dones (-5,2 %), tot i que aquestes continuen representant el 57,3 % del total de persones aturades. També destaca el descens de l'atur entre els joves menors de 30 anys, amb una reducció del 12,6 %, així com la disminució de la desocupació de llarga durada (-15,1 %).

Creixement sostingut de l'ocupació i rècord històric d'afiliacions

Quant a la contractació, s'han signat un total de 635.381 contractes, un 11,8 % menys que l'any anterior. Aquesta reducció es deu principalment al fort augment de la contractació indefinida arran de la reforma laboral de 2022, que ha modificat de manera estructural la dinàmica del mercat laboral. De fet, el 45,5 % dels contractes signats el 2023 han estat indefinits, i la taxa de temporalitat ha baixat fins al 12,6 %, el valor més baix de la sèrie històrica. Cal destacar, però, que una part significativa de la contractació indefinida correspon a contractes fixos discontinus, que s'han incrementat un 14,5 % respecte de l'any anterior.

L'evolució de la població activa mostra una tendència creixent, amb un augment de 22.700 persones respecte de l'any anterior, fins a assolir les 667.200 persones. Aquesta xifra representa un màxim històric i reflecteix el dinamisme del mercat de treball balear. En paral·lel, la taxa d'activitat ha augmentat fins al 63,9 %, i la taxa d'atur s'ha situat en el 8,2 %, el nivell més baix des del 2007.

Pel que fa als salaris, el salari mitjà brut anual a les Illes Balears ha estat de 24.313 euros el 2023 (darrer any disponible), amb un increment del 4,2 % respecte de l'any anterior. Aquest augment s'explica, en part, per la inflació i per les pujades pactades en convenis col·lectius. No obstant això, el salari mitjà a les Illes continua per sota de la mitjana estatal (26.359 euros), amb una bretxa salarial del 7,8 %. A més, la diferència salarial entre homes i dones es manté elevada: el salari mitjà femení és un 16,6 % inferior al masculí.

En relació amb les condicions laborals, s'ha produït una millora generalitzada en termes d'estabilitat, amb un augment de la contractació indefinida i una reducció de la rotació. Malgrat això, persisteixen determinades problemàtiques estructurals com la parcialitat involuntària, especialment entre les dones, i la concentració de l'ocupació en el sector serveis, sovint amb condicions laborals menys favorables.

Finalment, des del punt de vista de la productivitat laboral, les Illes Balears presenten una productivitat per hora treballada un 11,5 % inferior a la mitjana estatal, fet que reflecteix un model productiu amb una elevada estacionalitat i una forta dependència del turisme. Aquesta situació posa de manifest la necessitat de continuar avançant en la diversificació econòmica i en la millora de la qualitat de l'ocupació.

2. L'índex de qualitat del treball

L'any 2004, el CES encarregà un primer estudi per definir una metodologia i una proposta d'indicadors per avaluar la qualitat del treball a les Illes Balears. Posteriorment s'actualitzà el 2008, i el 2019 es va dur a terme una nova revisió centrada en aspectes qualitatius de l'ocupació. El nou IQT es basa en tres grans dimensions: retribucions salarials, seguretat laboral i condicions laborals, amb un total de 32 indicadors. El 2021, a causa d'un canvi metodològic de l'EPA, sis indicadors no es pogueren actualitzar. El 2023 s'elimina definitivament aquests indicadors, i es substitueixen dos del bloc de formació per l'abandonament escolar prematur i el percentatge d'empreses formadores.

S'han definit tres escenaris de ponderació: base, social i d'estabilitat, on la dimensió de retribucions salarials té més pes. En l'escenari base, la resta d'indicadors tenen el mateix pes; en l'escenari social, es prioritzen els de conciliació i gènere, i en l'escenari d'estabilitat, els de seguretat i modalitats laborals.

Les Illes Balears han mostrat una bona posició en l'IQT. El 2019 varen assolir la tercera posició en l'escenari base i la segona en els altres dos. El 2020 es mantingueren aquestes posicions. El 2021 i 2022 hi hagué un lleuger empitjorament. El 2023 les Balears remunten una posició en tots els escenaris, assolint la tercera posició global.

En la dimensió 1 (retribucions), les Balears passen de la vuitena a la cinquena posició en guany salarial, mantenen la primera posició en desigualtat salarial i passen de la quarta a la primera en llars amb baixa intensitat de treball. El 2023 ocupen la segona posició en aquesta dimensió, millorant respecte al 2021 i 2022.

En la dimensió 2 (seguretat laboral), mantenen la primera posició global. Destaquen en la taxa de cobertura de prestacions d'atur i el risc de quedar-se a l'atur, i recuperen la primera posició en afectats per ERO. Tot i això, mantenen una posició baixa en cobertura de convenis col·lectius. En modalitats laborals, escalen una posició, però continuen darreres en pes dels ocupats fixos discontinus i taxa de parcialitat. Sí que milloren en la taxa de temporalitat, que cau gràcies a la reforma laboral del 2022.

En la dimensió 3 (condicions laborals), empitjoren en la subdimensió de condicions de treball, on passen a l'onzè lloc. També baixen en conciliació i en formació, on continuen en la darrera posició. En gènere, mantenen la penúltima posició, tot i que milloren en bretxa salarial.

En síntesi, el 2023 les Illes milloren en els tres escenaris i es col·loquen en tercera posició en cadascun d'ells, impulsades per un increment salarial del 12,5 % segons l'Enquesta d'estructura salarial del 2023.

Remunten els indicadors de qualitat laboral a les Illes Balears, que recuperen la tercera posició en el rànquing estatal

Rànquing d'IQT de les comunitats autònomes segons les ponderacions establertes (2009									
	Escenari Base								
	2009	2011	2014	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Andalusia	17	17	15	16	17	16	16	15	16
Aragó	4	4	5	6	6	6	5	5	5
Astúries	9	9	13	11	14	15	14	13	12
Illes Balears	6	6	4	5	3	3	4	4	3
Canàries	16	16	17	14	15	13	15	17	15
Cantàbria	11	13	10	9	8	7	7	10	10
Castella i Lleó	8	7	11	7	9	9	11	12	14
Castella-la Manxa	10	11	9	15	11	12	9	11	13
Catalunya	3	5	6	4	5	5	3	3	4
Com. Valenciana	13	14	12	12	12	14	13	14	7
Extremadura	15	12	16	17	16	17	17	16	17
Galícia	12	10	8	10	10	10	10	8	11
Madrid	2	3	2	2	4	2	2	2	1
Múrcia	14	15	14	13	13	11	12	9	8
Navarra	5	2	3	3	2	4	6	6	6
País Basc	1	1	1	1	1	1	1	1	2
La Rioja	7	8	7	8	7	8	8	7	9

Continua

	Escenari Social								
	2009	2011	2014	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Andalusia	17	17	15	16	17	16	16	14	16
Aragó	4	4	4	6	6	6	5	5	5
Astúries	9	9	13	12	14	15	14	13	12
Illes Balears	6	6	5	5	2	3	4	4	3
Canàries	15	16	17	14	15	12	15	17	13
Cantàbria	11	15	10	9	8	7	7	10	9
Castella i Lleó	8	7	11	8	9	9	11	12	15
Castella-la Manxa	10	10	9	15	11	13	10	11	14
Catalunya	2	5	6	3	5	5	3	3	4
Com. Valenciana	13	14	12	11	12	14	13	15	8
Extremadura	16	12	14	17	16	17	17	16	17
Galícia	12	11	8	10	10	10	8	9	11
Madrid	3	3	2	2	4	2	1	1	1
Múrcia	14	13	16	13	13	11	12	8	7
Navarra	7	2	3	4	3	4	6	6	6
País Basc	1	1	1	1	1	1	2	2	2
La Rioja	5	8	7	7	7	8	9	7	10

Continua

	Escenari Estabilitat								
	2009	2011	2014	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Andalusia	17	17	16	16	17	16	17	16	16
Aragó	4	5	4	6	6	7	5	5	5
Astúries	9	9	13	11	14	15	14	13	13
Illes Balears	5	6	5	4	2	3	4	4	3
Canàries	16	16	17	14	15	14	15	17	15
Cantàbria	12	13	10	8	8	6	7	10	11
Castella i Lleó	8	7	11	7	9	9	11	11	12
Castella-la Manxa	10	11	9	13	12	12	10	12	14
Catalunya	2	4	6	3	5	5	3	3	4
Com. Valenciana	13	14	12	12	11	13	13	14	8
Extremadura	15	12	15	17	16	17	16	15	17
Galícia	11	10	8	10	10	10	9	9	10
Madrid	3	3	2	2	3	2	2	2	1
Múrcia	14	15	14	15	13	11	12	8	6
Navarra	7	2	3	5	4	4	6	6	7
País Basc	1	1	1	1	1	1	1	1	2
La Rioja	6	8	7	9	7	8	8	7	9

Font: Actualització de l'IQT a partir de la metodologia de Garcia, G.; Parellada, M.; Puiggròs, A.; Ribas, M. La Qualitat de treball a les Illes Balears, 2009-2018. Consell Econòmic i Social

Nota: La regió amb els resultats més bons ocupa el primer lloc en el rànquing, mentre que la darrera regió (la que obté els pitjors resultats) té el valor 17.

3. Polítiques actives d'ocupació

L'any 2024 les polítiques actives d'ocupació s'han consolidat com a eina clau per a la inclusió laboral i la millora de la qualitat de l'ocupació a les Illes Balears, en un context de normalització del mercat laboral. La desocupació ha continuat la seva davallada i les actuacions han mantingut una forta orientació cap a les persones més amb major dificultat d'accés al mercat de treball i la igualtat d'oportunitats.

El Servei d'Ocupació de les Illes Balears (SOIB), juntament amb altres departaments i serveis de la Conselleria d'Empresa, Ocupació i Energia, ha desplegat actuacions en quatre grans línies:

Orientació i intermediació, amb 88.691 persones ateses a orientació, i amb 6.256 persones vulnerables en itineraris integrals d'orientació. Es consolida la concertació amb el tercer sector i es reforça l'atenció individualitzada. La intermediació laboral entre empreses i persones treballadores ha permès gestionar més de 16.000 llocs de feina, amb un total de 13.011 persones finalment contractades a través d'aquest procés.

En l'àmbit de la formació, durant el 2024 hi han participat 15.970 persones en diferents accions formatives, destacant un increment significatiu del 33% en la formació adreçada a persones ocupades. El sistema de formació professional es troba immers en un procés de transformació vinculat a l'aplicació de la nova Llei d'FP. En aquest context de transició, s'han impartit tant els antics Certificats de Professionalitat com els nous Graus d'FP, així com formació en el treball.

Els programes específics de foment de l'ocupació i d'igualtat d'oportunitats han facilitat 2.993 contractacions directes, afavorint així la incorporació al mercat laboral de col·lectius amb especials dificultats d'accés, com ara persones joves, persones en situació d'atur de llarga durada, dones víctimes de violència masclista i persones amb discapacitat.

**El SOIB reforça la inclusió
laboral i la formació amb
155 milions d'euros i
atenció prioritària als
col·lectius vulnerables**

En l'àmbit de l'emprenedoria i el desenvolupament local, destaquen les actuacions impulsades per l'Agència de Desenvolupament Regional, juntament amb la tasca de 67 AODLs en 40 municipis. Cal destacar l'increment dels ajuts destinats a compensar les despeses del primer i segon any de cotització associades a la tarifa plana per a persones autònomes..

El pressupost total ha ascendit a més de 155 milions d'euros, provinents de fons estatals, europeus i propis. La inversió per persona aturada ha crescut significativament fins arribar als 5.380,00 €, mentre que la cobertura de serveis ha estat elevada, amb una clara presència femenina (54,4 % en formació, 58,81 % en orientació).

4. Les relacions laborals a les Illes Balears

A nivell normatiu, l'any 2024 les relacions laborals van venir marcades per la nova regulació tecnològica que introduï la Unió Europea en matèria d'intel·ligència artificial i de plataformes digitals de treball, que, a més, va coincidir amb un moment d'expansió de l'ús d'aquestes tecnologies a les empreses de les Illes Balears. Per altra banda, es va reduir la intensitat de l'activitat de la Inspecció de Treball, que va centrar part important de la seva activitat en comprovar la legalitat dels contractes fixos-discontinus.

L'any 2024 destaca per la nova regulació europea i una baixa activitat en la negociació col·lectiva a les Illes Balears

L'annualitat de 2024, en matèria de negociació col·lectiva, ha suposat un període de clara recessió. Els convenis col·lectius publicats al BOIB de 2024 només han estat onze. A més de la regulació del període de prova, el contingut de l'estudi es centra en la contractació de durada determinada y en el contracte fix discontinu, eixos claus de la reforma laboral de 2021. No obstant això, els convenis col·lectius analitzats, en termes generals, no aprofiten les possibilitats de regulació que els hi ofereix la regulació estatutària sobre aquets tipus de contractes i sobre els que incideix el V Acord per a l'ocupació i la negociació col·lectiva.

Pel que fa a la conflictivitat laboral, tant judicial com extrajudicial, cal destacar que el nivell de conflictivitat es manté en un nivell similar a l'any 2023, havent-se incrementat de manera poc significativa.

RII.1. Gènere, conciliació i mercat de treball: la Llei de Conciliació laboral, personal i familiar a les Illes Balears

La conciliació és un dret, no un privilegi. La vida de les persones no pot girar exclusivament al voltant de la feina. Calen polítiques valentes que garanteixin drets, serveis i corresponsabilitat. Les dones continuen assumint les tasques de cura de manera desproporcionada. Aquesta situació és alhora conseqüència i causa d'un sistema de cura feminitzat, invisible i no remunerat. Aquesta responsabilitat excessiva en les cures està en l'origen de l'exclusió històrica de les dones del mercat laboral i de la vida pública, i ha generat desigualtats estructurals que encara avui persisteixen.

La llei de conciliació pot acabar sent simbòlica si no garanteix drets i pressupost

A les Illes Balears, la bretxa salarial és del 14,01 %, i la bretxa en la taxa d'ocupació entre dones i homes de 25 a 49 anys amb fills és d'11,73 punts. El 70 % de les persones inactives

per dedicació a tasques de la llar són dones. Les dones ocupen el 37,56 % dels llocs directius i, com més alt és el càrrec, més baixa és la seva presència. La bretxa en les pensions contributives és del 30,62 %, i el 92,07 % de les dones amb contracte a temps parcial ho tenen per motius de cura.

El projecte de Llei de conciliació de les Illes Balears reconeix el dret a la conciliació i a la coresponsabilitat, amb el compromís d'impulsar canvis estructurals. El seu enfocament es basa en la planificació periòdica, la elaboració d'un diagnòstic, la creació d'un sistema d'indicadors i la transversalització de la perspectiva de gènere. El text es troba en tràmit parlamentari.

El text no reflecteix prou l'enfocament de drets: no inclou compromisos concrets ni assignació pressupostària, ni especifica terminis, responsables ni mecanismes per garantir el compliment. No n'hi ha prou amb una Llei simbòlica. Cal una mirada integral i estructural.

És imprescindible dotar econòmicament i amb recursos suficients les polítiques de conciliació i coresponsabilitat. Cal millorar i ampliar els serveis públics de cura (0-3, dependència, menjadors escolars...), professionalitzar i dignificar el treball de cures, establir permisos retribuïts, iguals i intransferibles, fomentar la coeducació i la formació coresponsable, garantir la inspecció del compliment empresarial i avaluar periòdicament les polítiques públiques.

Els plans d'igualtat només són obligatoris per a empreses de més de 50 persones treballadores. L'Estatut dels Treballadors limita els drets de conciliació a les persones assalariades. La bretxa salarial és l'única regulada expressament i el contracte a temps parcial continua afectant principalment les dones.

És imprescindible una transposició efectiva de la Directiva 2019/1158. No es poden deixar en mans del desenvolupament normatiu posterior o de la voluntat empresarial qüestions fonamentals com les mesures de conciliació o el reforç dels serveis públics. Cal valentia i compromís institucional perquè la Llei no sigui simbòlica, sinó transformadora.

5. La seguretat i la prevenció de riscos laborals

L'any 2024 es van registrar 21.979 accidents laborals amb baixa en jornada de treball a les Illes Balears, segons dades provisionals de la Direcció General de Treball i Salut Laboral. Aquesta xifra representa un descens del 3,5 % respecte a l'any anterior, amb 796 accidents menys. La gran majoria (99,5 %) van ser lleus, un 0,45 % greus i un 0,04 % mortals (nou casos). Tot i el descens global, els accidents greus van augmentar un 21 %, passant de 81 a 98 casos.

L'índex d'incidència, que mesura els accidents per cada 100.000 treballadors amb contingències cobertes, va ser de 3.949,4, amb un descens del 7,7 % respecte a 2023. Malgrat això, Balears continua liderant l'índex d'incidència entre totes les comunitats autònomes, superant àmpliament la mitjana estatal de 2.653,6. Totes les comunitats registren descensos interanuals, excepte Aragó, mentre que Catalunya i Astúries són les que més redueixen la incidència.

Descens de la sinistralitat laboral el 2024, tot i l'increment dels accidents greus

Per sectors, el de serveis concentra el major nombre d'accidents (15.559, el 70,8 %), seguit per la construcció (18,8 %), la indústria (9,1 %) i l'agricultura (1,3 %). Tots els sectors redueixen la sinistralitat, excepte la indústria, que registra un augment del 2,9 %. L'agricultura destaca pel descens més acusat (-14,5 %).

Pel que fa a la distribució territorial, Mallorca acumula el 78,5 % dels accidents, seguida d'Eivissa (13,3 %), Menorca (7,5 %) i Formentera (0,5 %). Interanualment, els accidents baixen a Mallorca (-3,6 %) i Eivissa (-7,0 %), però augmenten a Menorca (4,7 %) i Formentera (4,6 %).

BLOC III

QUALITAT DE VIDA I ESTAT DEL
BENESTAR

1. La població a les Illes Balears

La població empadronada a les Illes Balears a 1 de gener de 2024 és de 1.231.077 persones, la qual cosa suposa un augment de 22.441 persones en relació amb el mateix dia de 2023, és a dir, un increment anual del 1,9 %. Mallorca ha experimentat un augment de 16.947 persones, Eivissa de 2.346, Menorca de 1.569 i Formentera de 491. En valors absoluts, Mallorca representa el 76,3 % de l'augment de població, Eivissa el 10,6 %, Menorca el 7 % i Formentera el 2,2 %.

Les dades de població reflecteixen el creixement continuat de les Illes Balears, que ha passat de 1.100.503 persones l'any 2013 a 1.231.077 el 2024, amb un increment acumulat del 11,9 % en 10 anys. Aquest creixement és molt superior al conjunt d'Espanya, on l'increment de població en el mateix període ha estat del 2,8 %. Aquest augment es produeix, sobretot, per l'aportació positiva de la migració exterior, i en menor mesura per l'increment vegetatiu.

Segons l'INE, la població estrangera resident a les Illes Balears és de 262.760 persones, el que suposa el 21,3 % del total. Mallorca concentra 208.760 persones estrangeres, Eivissa 31.810, Menorca 17.163 i Formentera 5.027. Aquesta presència és molt superior a la mitjana estatal (12,6 %). Entre els estrangers, els principals col·lectius són procedents de la Unió Europea (25,6 % del total d'estrangers) i d'Amèrica Llatina (24,1 %). En el cas d'Eivissa i Formentera, destaca el pes de les nacionalitats italianes, alemanyes i argentines.

La immigració impulsa el creixement demogràfic de les Illes Balears, amb contrastos destacats entre illes

La taxa bruta de natalitat de les Illes Balears, tot i la tendència històrica decreixent, se situa en el 7,16 ‰ l'any 2023, només superada per les comunitats autònomes de Múrcia (8,24 ‰) i Madrid (7,25 ‰). No obstant això, les Balears presenten un dels valor més baixos de fecunditat total de l'Estat, amb només 1,05 fills per dona (any 2023), molt per sota de la taxa de reemplaçament poblacional (2,1 fills per dona). Cal destacar la importància dels naixements de mares estrangeres, que suposen una tercera part dels naixements registrats a l'arxipèlag i presenten unes taxes de fecunditat total més elevades que les dones de nacionalitat espanyola.

Indicadors de població de les Balears per illes (Cens anual de població a 1 de gener de 2024)					
	Illes Balears	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera
Població total	1.231.768	957.726	101.074	161.485	11.483
Variació anual de població	21.862	17.394	2.069	2.305	94
Percentatge de població de menys de 16 anys	14,64 %	14,89 %	13,50 %	13,99%	12,79 %
Percentatge de població de 16-64 anys	68,70 %	68,04 %	68,34 %	72,45%	73,92 %
Percentatge de població de 65 i més anys	16,67 %	17,07 %	18,16 %	13,56%	13,29 %
Percentatge de població de 85 i més anys entre la població de 65 i més anys	13,55 %	13,81 %	13,05 %	12,00%	13,63 %
Població estrangera / població de l'illa (%)	21,17 %	20,73 %	13,93 %	27,82%	27,95 %
Pobl. nascuda a altre CA / Pobl. de l'illa (%)	20,22 %	18,43 %	23,6 %	28,12%	28,29 %
Pobl. nascuda a l'estranger / Pobl. de l'illa (%)	27,65 %	27,32 %	20,5 %	33,59%	34,55 %
Total pobl. nascuda fora de la CA / Pobl. de l'illa (%)	47,87 %	45,75 %	44,1 %	61,71%	62,84 %
Total pobl. nascuda a Illes Balears / Pobl. de l'illa (%)	52,13 %	54,24 %	55,89 %	38,29%	37,17 %
Relació d'homes per cada dona (Índex demasculinitat)	99,36 %	98,52 %	99,16 %	104,17%	105,42 %
Índex de creixement 2023-2024 (%)	1,81 %	1,85 %	2,09 %	1,45 %	0,83 %
Índex de creixement de la població espanyola (%)	0,91 %	0,82 %	1,37 %	1,21 %	1,16 %
Índex de creixement de la població estrangera (%)	5,27 %	6,01 %	6,76 %	2,08 %	-0,03 %
Índex de creixement de la població nascuda a les Balears (%)	0,25 %	0,25 %	0,04 %	0,45 %	-0,33 %
Índex de creixement de la població nascuda en una altra CA (%)	-0,25 %	-0,57 %	2,48 %	-0,45%	0,00 %
Índex de creixement de la població nascuda a l'estranger (%)	6,54 %	7,00 %	7,61 %	4,29 %	2,80 %
Índex d'envelliment (pobl. de 65 i més / pobl. <16 anys)	113,88	114,70	134,45	96,94	103,88
Índex de longevitat o sobreenvelliment (pobl. 85 i més/pobl. 65 i més)	13,55	13,81	13,05	12,00	13,63
Índex de dependència* (pobl. <16 + pobl. >64) / pobl. de 16 a 64)	45,56	46,97	46,33	38,03	35,29
Índex de recanvi (pobl. de 60 a 64 / pobl. de 20 a 24)	94,39	95,68	90,77	89,39	85,80

Font: Elaboració pròpia a partir de dades IBESTAT, Cens anual de població.

RIII.1. Dinàmiques migratòries i transformació social a les Illes Balears: una lectura geogràfica i històrica contemporània

Al llarg del segle XX i primeres dècades del segle XXI, les Illes Balears han experimentat una transformació demogràfica sense precedents. La població ha passat de 311.649 habitants el 1900 a més d'1.231.000 el 2024, gairebé quadruplicant-se en poc més d'un segle. Aquest creixement, aparentment continu, amaga canvis profunds en els patrons de mobilitat i en la configuració social i territorial de l'arxipèlag. Si fins als anys cinquanta predominava una emigració cap a l'exterior —cap a França, Algèria o Sud-amèrica—, a partir de la dècada de 1960 s'inicia un cicle invers marcat per l'arribada massiva de població peninsular atreta pel desenvolupament turístic i la reestructuració econòmica. A finals del segle XX, aquesta migració interna és progressivament substituïda per fluxos internacionals que situen les Balears entre les regions europees amb major intensitat migratòria.

Entre 2008 i 2021, les Illes registraren una mitjana anual de més de 16.000 entrades procedents de l'exterior i un saldo migratori net proper a 9.000 persones, amb pics de més de 20.000 en els anys de major creixement econòmic. Més del 70 % d'aquests fluxos provenen de països de Sud-amèrica i del Carib, seguits d'un 16 % d'origen africà. Aquestes xifres no sols expliquen l'increment demogràfic sinó també el caràcter estructural del fenomen: la migració ha estat el principal motor del creixement balear durant les darreres dècades.

La migració és un component estructural del desenvolupament balear

Els efectes socials i territorials d'aquesta dinàmica són complexos. D'una banda, l'arribada de població jove i activa ha rejuenit la piràmide d'edats i ha incrementat el volum de cotitzants, afavorint el sosteniment del mercat laboral i de la demanda interna. D'altra banda, la intensitat i la rapidesa del creixement han ajudat a generar noves desigualtats i tensions en matèria d'habitatge, serveis públics i cohesió social. La diversitat lingüística, cultural i religiosa resultant ha enriquit el teixit social, però també ha posat a prova la capacitat d'integració i planificació institucional.

Des d'una perspectiva històrica i geogràfica, la migració no és un episodi conjuntural sinó un component estructural del desenvolupament balear. Les illes s'han configurat com un espai obert i receptor, on el creixement econòmic ha atret successives onades migratòries que, alhora, han contribuït a consolidar el model econòmic i a redefinir el territori i la identitat col·lectiva. Entendre les dinàmiques migratòries és, per tant, comprendre la pròpia trajectòria històrica de la societat balear i els reptes de sostenibilitat, equilibri territorial i convivència que en deriven.

2. Pobresa, exclusió i protecció social

Després de la pandèmia, els indicadors socials a les Illes Balears han experimentat una recuperació significativa, retornant a nivells d'atur, renda i pobresa similars als anteriors a la crisi sanitària, tot i que persisteixen dificultats materials, especialment en l'habitatge, i una alta proporció de persones amb escassa capacitat per afrontar despeses imprevistes. L'envelliment poblacional accentua la pressió sobre el sistema de seguretat social i posa en relleu mancances estructurals en l'atenció a la dependència.

Segons l'Enquesta de Condicions de Vida (ECV) de 2024, referida a 2023, la renda mitjana neta a les Illes Balears és de 15.926 euros per persona, 23.689 euros per unitat de consum i 42.232 euros per llar, superant la mitjana espanyola un 7,6 %, 8,9 % i 14,2 %, respectivament. Balears ocupa la sisena posició entre comunitats autònomes en aquestes tres mesures. L'increment anual de la renda per persona ha estat del 12,6 %, més del doble que el 5,1 % estatal, amb increments similars per unitat de consum (12 %) i per llar (14,4 %). Després d'una caiguda en 2020, la renda ha recuperat la tendència alcista i manté nivells superiors a la mitjana estatal.

La renda varia notablement segons l'edat —els menors de 16 anys tenen una mitjana de 9.583 euros i els majors de 65, gairebé el doble, amb 18.718 euros—, el sexe —les dones perceben un 3 % menys que els homes (15.670 vs. 16.183 euros)—, el nivell d'estudis —de 14.993 euros en educació secundària incompleta a 19.846 euros en estudis superiors—, la situació laboral —persones ocupades amb 17.816 euros i jubilades amb 22.199 euros, mentre que les aturades reben 12.898 euros—, i la nacionalitat —18.283 euros per les persones espanyols i 12.083 euros per estrangers.

L'índex de Gini a Balears és del 28,7 el 2024, lleugerament superior al 28,5 de l'any anterior però inferior al 31,2 estatal i al 29,3 europeu, situant-la com la cinquena comunitat amb menys desigualtat. La ràtio 80/20, que mesura la desigualtat entre el 20 % més ric i el 20 % més pobre, és de 4,6, inferior al 5,1 estatal i gairebé igual al 4,7 europeu.

En termes de pobresa econòmica, el llindar establert per Balears és de 12.777,4 euros per llar d'una persona i 26.832,5 euros per una de dos adults amb dos infants. Això situa la taxa de pobresa al 14,5 %, inferior al 18,8 % de l'any anterior i per sota de la mitjana estatal (19,7 %). L'indicador AROPE, que mesura risc de pobresa i exclusió social, indica un 16,2 % a Balears amb el llindar espanyol i un 18,4 % amb el llindar balear, la segona taxa més baixa entre comunitats. La carència material extrema afecta només el 4,3 % de la població, gairebé la meitat que la mitjana estatal (8,3 %), i la taxa de llars amb baixa intensitat laboral és del 4,2 %, la més baixa a Espanya. El 40,1 % tenen dificultats per arribar a final de mes, la xifra més baixa des del 2004.

Pel que fa a la mancaça material, Balears està millor que Espanya en set de nou indicadors, tot i que hi ha dificultats en el pagament de despeses d'habitatge, compres a terminis i l'accés a un ordinador personal. El 30,9 % no poden afrontar despeses imprevistes, i un 4 % no poden permetre's un automòbil. Tot i un augment de les dificultats al 2023, el 2024 s'observa una millora lleugera.

La despesa en protecció social del Govern balear va representar el 7,8 % del pressupost el 2024, superior al 5 % de l'any anterior, tot i una reducció global del 12,8 % en despesa total. Un terç es va destinar a l'atenció a la dependència. Els consells insulars van incrementar la despesa, amb grans diferències entre illes: Menorca va arribar als 358,9 € per habitant i Eivissa als 147,2 €. Les transferències a famílies van créixer un 6 % el 2023.

El sistema de garantia d'ingressos combina la renda social garantida (RESOGA) i l'ingrés mínim vital (IMV). La RESOGA compta amb una mitjana de 3.616 titulars des del 2020, amb una forta disminució després de l'entrada de l'IMV, que ha suposat reavaluacions i ajustos. Entre juny de 2020 i desembre de 2024, es van aprovar 11.380 expedients d'IMV, amb un 59,5 % de dones i 33.302 beneficiaris, gairebé la meitat menors. Els perfils més comuns són llars d'un adult o amb dos adults i diversos menors.

Hi ha millores en renda i reducció de la pobresa però persisteixen desafiaments en dependència i exclusió social

Els serveis socials bàsics van atendre 76.103 persones el 2023. La diversitat funcional, afecta 5.217 persones a Balears, majoritàriament dones (64,8 %) i amb predominança de discapacitat física (36,5 %). Hi ha 53.731 persones amb discapacitat reconeguda del 33 % o més, amb una taxa de 46,4 per cada 1.000 habitants, més alta a Menorca. La participació laboral d'aquest col·lectiu ha disminuït i és inferior a la mitjana estatal.

L'atenció a la dependència va créixer un 8,9 % el 2024, amb 2.616 persones més i una reducció del 14,8 % de la llista d'espera, tot i que encara hi havia 5.944 pendants i 1.037 morts esperant atenció. El temps mitjà de tramitació és de 248 dies. Les prestacions noves van ser 4.891, principalment teleassistència i cures familiars, amb una compensació mensual baixa (247,25 €). La despesa pública en dependència va ser de 189 milions, finançada majoritàriament per la CAIB (56,6 %). Balears és la tercera comunitat amb menor inversió per habitant (118,1 €) i presenta la pitjor taxa d'ocupació del sector.

El 50 % dels dependents tenen grau 1, i han augmentat les places en residències (+6,2 %), centres de dia (+10 %) i hores d'ajuda domiciliària (+30,5 %).

Pel que fa a la Seguretat Social, la base mitjana de cotització és de 2.178,7 €, un 1 % inferior a la mitjana estatal, amb una bretxa de gènere del 7 %. Les pensions mitjanes són inferiors a la mitjana estatal, amb la pensió de jubilació un 6,4 % més baixa. El nombre de pensionistes ha crescut un 12,2 % des del 2013 i un 41,2 % des del 2005. El 52,5 % percep una pensió inferior al salari mínim, sobretot dones, que superen els homes en gairebé un 20 %.

3. Salut, qualitat de vida i serveis sanitaris

El sistema nacional de salut integra totes les funcions i prestacions sanitàries per donar compliment al dret a la protecció de la salut de les persones que estableix la Constitució. Aquest dret s'expressa en el territori insular a través de les estructures sanitàries (centres amb internament i sense, establiments i serveis sanitaris) que presten d'una manera més pròxima l'atenció a la població resident (1.232.000 persones) i als 18,7 milions de ciutadans europeus, o d'altres continents, que ens visiten anualment.

El sistema s'enfronta a reptes ineludibles com l'atenció a problemes de salut associats a la longevitat de la població, dèficit de professionals, increment de malalties cròniques, problemes de salut mental i canvis en els estils de vida, entre d'altres, que marquen la necessària planificació d'aquest àmbit. Els desafiaments en salut impliquen afrontar la promoció i prevenció com a pilar de la salut pública, amb mirades integrals per garantir una millor salut i qualitat de vida. El sistema de salut es finança principalment mitjançant impostos per garantir la vocació universal de les prestacions preventives i assistencials, amb extensió dels seus serveis a tota la població i, a les Illes Balears, una part important de la població resident adquireix assegurances privades de salut.

El sistema sanitari afronta reptes estructurals en un context d'alta demanda assistencial

Les Balears disposen de 25 hospitals, dels quals 10 (un 40 %) són de dependència pública i 15 (un 60 %) de titularitat privada. El nombre d'hospitals públics no s'ha modificat en els darrers anys. L'IB-Salut gestiona, doncs, deu hospitals (set d'aguts, dos de mitjana i llarga estada i un de psiquiàtric). La mútua d'accidents de treball gestiona una clínica de 40 llits. La xarxa privada gestiona 1.346 llits i bàsicament atén pacients aguts. Les Illes Balears, juntament amb Madrid i Catalunya, són les comunitats amb més implantació de l'assegurança privada en el territori espanyol.

Pel que fa al finançament, la despesa sanitària pública consolidada del sector va suposar 84.206 milions d'euros, que representaven el 6,3 % del PIB de l'any 2022. La despesa per càpita mitjana ha estat de 1.769 euros per habitant.

El 2024, la investigació en salut a les Illes Balears avança cap a la modernització, la col·laboració i l'atracció de talent. A escala nacional, la reforma de la Llei de la Ciència i el suport a la recerca biomèdica, la intel·ligència artificial en salut i la medicina personalitzada impulsen la innovació sanitària. Les Illes Balears segueixen aquestes tendències per enfortir el seu ecosistema de recerca.

El sistema nacional de salut, així com el conjunt del sistema sanitari espanyol, compta amb una sèrie d'indicadors per respondre a la necessitat d'informació sobre el funcionament i el desenvolupament del sistema. Entre aquests, hi ha un conjunt d'indicadors clau capaç de proporcionar, de manera integrada i sistemàtica, informació fonamental per al sistema sanitari públic i privat.

4. Educació

L'estudi amb dades de suport i comparatives de les xifres en educació a les Balears permet elaborar un anàlisi de les principals tendències de canvi que afecten a la realitat escolar illenca. En un context de societat turística amb tradició d'alt abandonament educatiu, és especialment rellevant parlar d'atenció a les dades i indicadors.

Pel que fa a l'alumnat matriculat en ensenyaments de règim general per nivells educatius, l'educació infantil de primer cicle ha augmentat en els dos darrers cursos, mentre que el segon cicle mostra una lleugera tendència a la baixa, possiblement per la caiguda de la natalitat. L'educació primària es manté estable, i l'ESO ha crescut en 6.222 alumnes en els últims sis cursos, atribuït sobretot a la incorporació de nouvinguts. També creix el batxillerat.

Un 63,1% de l'alumnat està matriculat a centres públics, percentatge inferior en 3,7 punts a la mitjana estatal. En batxillerat, les dones són majoria (54,8%), mentre que a l'ESO predominen els homes (52,7%).

Els ensenyaments de règim especial, que inclouen estudis artístics, musicals, d'idiomes i esportius, han augmentat gairebé mil alumnes entre 2020-2021 i 2023-2024. Els estudis d'idiomes representen el 72% del total i han crescut notablement. Les dones són majoria en aquest tipus d'ensenyaments, amb presència especialment alta en dansa (91,8%), art dramàtic (80,6%) i arts plàstiques i disseny (76%), mentre que els homes dominen en els esportius (68,9%).

L'educació d'adults, molt rellevant en un context turístic, mostra que l'educació secundària per a adults és el grup més nombrós amb 3.194 estudiants al curs 2023/2024, lleugerament inferior al curs anterior però amb un increment del 14,7% des de 2018/2019.

L'ensenyament de llengua castellana per a immigrants ha disminuït un 46,5% respecte l'any anterior, mentre que el català compta amb 1.725 estudiants. En aquests estudis, els homes són majoria en l'educació secundària, mentre que les dones predominen en els estudis de llengua.

La presència d'alumnat estranger a les Balears és del 18,3% el curs 2023-2024, molt superior a la mitjana estatal (12,2%). Aquesta presència és lleugerament més alta als centres públics (19%) que als privats (17%). A més, la segregació escolar d'aquest alumnat és lleu, amb diferències menors que a la mitjana estatal.

La mitjana d'alumnat per professor ha baixat de 11 a 10,3 entre 2018/2019 i 2022/2023, millorant la qualitat docent. A Balears hi ha menys alumnes per professor que a la mitjana estatal, tant en centres públics com privats, encara que aquests últims tenen més alumnes per professor.

L'esperança de vida escolar a Balears és inferior a la mitjana estatal, amb 14,8 anys a Balears i 17,7 a Espanya, un factor atribuït a la influència del mercat de treball turístic. Les dones tenen una esperança escolar superior als homes tant a nivell balear com estatal. A més, l'esperança escolar universitària és especialment baixa a Balears (1,3 anys), indicant un alt abandonament universitari.

Les taxes d'escolarització en edats postobligatòries han millorat a Balears, amb un augment a 16 anys fins al 91,4% (superior a l'estatal), però encara molt per sota a 18 anys (52,1% a Balears vs 80,5% a Espanya), un efecte del mercat laboral turístic. Les dones mostren millors indicadors d'escolarització que els homes.

***Les Illes Balears milloren
l'escolarització i els
nivells educatius tot
afrontant reptes en
l'abandonament i la
inserció laboral***

La taxa d'ideïtat a diferents edats mostra tendències positives a Balears, amb un augment generalitzat des de 2012/2013. Tot i això, les taxes baixen considerablement als 14 i 15 anys, on hi ha diferències notables de gènere.

Les taxes de graduació han augmentat a Balears, però es mantenen per sota de la mitjana estatal. La graduació en ESO és del 78,5%, amb un augment tant en homes com en dones. El batxillerat mostra taxes més altes que la formació professional de grau mitjà i superior. A més, l'abandonament educatiu és una de les xifres més altes d'Espanya, amb un 18,03% el 2023, tot i la reducció respecte a l'any anterior.

Finalment, el nivell formatiu de la població mostra una tendència a l'augment dels estudis superiors, especialment en joves de 25 a 34 anys. Tot i això, Balears encara presenta un

percentatge elevat de persones amb nivells bàsics i una baixa presència als nivells intermedis, fet que impacta en la inserció sociolaboral futura.

5. Formació professional i ensenyament universitari

Les Illes Balears presenten una realitat formativa diferenciada, amb un pes més gran de la Formació Professional (FP) respecte a la universitat dins dels estudis postobligatoris. En concret, durant el curs 2022-2023, el 41,2% de l'alumnat postobligatori estudiava FP a Balears, una xifra notablement superior a la mitjana estatal (31%), mentre que només el 24,6% cursava estudis universitaris de grau, molt per sota del 38,5% estatal. Aquesta tendència reflecteix un augment de la FP i una disminució relativa dels estudis universitaris en l'arxipèlag des del 2015-2016.

La FP a Balears té un paper creixent i estratègic

La FP té un paper estratègic en la transició ecològica i digital, així com en l'elevació del nivell educatiu, en un context d'altres taxes d'abandonament escolar primerenc (20,1% a Balears, per sobre del 13% estatal) i baixes taxes d'escolarització en edats postobligatòries (56% als 18 anys, quan la mitjana estatal és 81,5%). L'oferta formativa de FP a Balears s'ha mantingut estable al llarg dels últims anys, amb 111 cicles autoritzats el 2024, que representen un 42,7% de l'oferta estatal. La major part s'imparteix en centres públics, amb 103 cicles, mentre que la privada ofereix menys varietat i un nombre inferior de cicles.

Les taxes brutes d'escolarització mostren una presència relativa superior de FP bàsic (8,1% vs 7,6% estatal) i inferior en mitjà i superior respecte a la mitjana nacional. L'alumnat de FP és majoritàriament masculí, amb diferències de fins a 9,5 punts percentuals a favor dels homes en alguns cicles. Entre 2015 i 2023, la matriculació a FP ha crescut un 43,5%, amb un augment destacat de les dones, que han passat de representar el 41,2% al 47,08%, aproximant-se a la paritat.

L'oferta formativa està concentrada en famílies professionals com Administració i Gestió, Sanitat, Informàtica i Telecomunicacions, i Activitats físiques i esportives. Aquesta última ha experimentat un creixement del 72,3% des del 2015. Per contra, sectors com Indústries alimentàries, Fabricació mecànica i Hostaleria i turisme han vist disminuir la matriculació, especialment aquesta última, malgrat la importància del turisme a les Illes Balears.

L'anàlisi de gènere evidencia una forta segregació. Les dones es troben matriculades principalment a 4 famílies professionals que estan clarament feminitzades com Serveis socioculturals (89,5% dones), Imatge Personal (87%), Sanitat (77%) i Administració i Gestió (61,8%). Per contra, 12 famílies professionals es troben masculinitzades i sent el percentatge d'homes superior al 90% en famílies com instal·lació i manteniment, energia i aigua i transport i manteniment de vehicles.

Les taxes de finalització d'estudis de FP a Balears són inferiors a la mitjana estatal (60,8% vs 64,7% el 2022-2023), tot i que es detecta un augment després de la COVID-19. Els centres privats registren taxes de finalització molt superiors (83,7%) respecte als públics (56,2%). Les dones tendeixen a finalitzar amb més freqüència que els homes, especialment en centres privats.

Pel que fa a la formació universitària, la Universitat de les Illes Balears (UIB) ofereix una àmplia oferta formativa, tot i que la taxa neta d'escolarització és la més baixa d'Espanya (10,3% davant el 31,2% estatal). L'alumnat matriculat ha crescut menys que a nivell nacional, amb un augment més destacat en els estudis de doctorat. La presència femenina és majoritària en la majoria de branques, excepte a Enginyeria i Arquitectura, on representa menys del 20%.

El nombre de persones titulades universitàries a Balears ha disminuït lleugerament (-1,3%), amb un descens més marcat en graus i màsters, sobretot entre les dones. No obstant això, la titulació de doctorat ha augmentat notablement, especialment en homes. A nivell estatal, la titulació universitària creix de forma generalitzada.

Els indicadors acadèmics mostren que la taxa de rendiment i èxit és superior en màster que en grau, amb taxes d'abandonament més altes en grau (al voltant del 32%) que en màster (al voltant del 16%). A Balears, les dones obtenen millors resultats acadèmics i menys abandonaments, encara que presenten alguns pics d'abandonament en ciències i serveis. La pandèmia va augmentar lleugerament les taxes d'abandonament en grau.

6. Habitatge

L'habitatge és una de les principals problemàtiques socials a Espanya i especialment a les Illes Balears, on els preus superen àmpliament la mitjana estatal. Segons el baròmetre del CIS de juny de 2024, la crisi econòmica afecta un 26% de la població, seguida de la sanitat (23,1%) i l'habitatge (17,1%), que per primera vegada ocupa el tercer lloc entre les preocupacions personals. A nivell general, els problemes polítics encapçalen la llista (23%), amb l'habitatge en segon lloc (21,2%).

La pressió creixent al mercat de l'habitatge intensifica la vulnerabilitat social a les Illes Balears

Els preus de l'habitatge lliure a les Illes Balears es mantenen en nivells històrics. L'índex de preus de l'habitatge (IPH) va assolir 174,3 el 2024, amb un augment del 6,6% respecte a l'any anterior. Els habitatges nous van experimentar un increment encara més pronunciat,

de l'11,5%, duplicant el seu cost des de 2015. Balears lidera l'estadística estatal en preus, amb pujades constants des del 2013 i un augment acumulat del 74,3% des del 2015, per sobre del 59,7% registrat a l'Estat.

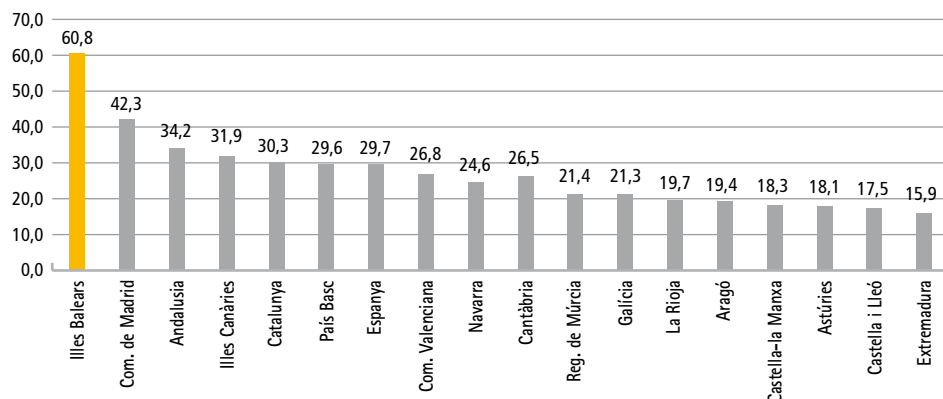
El preu del sòl, factor clau en el cost final, va créixer un 9,2% el 2024, situant-se en 350,3 €/m², el més car de tot Espanya i condicionant negativament l'accessibilitat. El nombre de transaccions de sòl ha disminuït passant de 693 el 2023 a 560 el 2024.

El mercat del lloguer ha crescut fins a representar el 30% de la població balear el 2024, la taxa més alta de l'Estat. Aquest augment es deu, en gran part, a l'arribada massiva de nou-vinguts i a la dificultat del jovent per accedir a la compra, degut als elevats preus i la dificultat per obtenir crèdits. L'índex de preus del lloguer balear és el més elevat d'Espanya, amb una pujada acumulada del 23,9% des del 2015 i un augment del 3,2% entre 2022 i 2023.

Les transaccions immobiliàries de compravenda van augmentar un 1,9% el 2024, arribant a 15.485 operacions, majoritàriament d'habitatges lliures. Les transaccions d'habitatge protegit van disminuir un 60%. Un 26% de les compres van ser realitzades per no residents, fet que indica la importància de les segones residències a l'arxipèlag.

L'esforç per accedir a un habitatge és extremadament elevat: calen 60,8 anys de renda familiar destinada al 30% per pagar un habitatge, gairebé el doble que la mitjana estatal (29,7 anys). Aquesta diferència es va intensificar després del 2020, any en què la renda familiar va caure un 10,2% mentre els preus van pujar un 19,3%.

Esforç de les llars, en anys, per accedir a un habitatge de compravenda si es destina el 30 % de la renda, per comunitats autònomes (2024)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Ministeri de Transports, Mobilitat i Agenda Urbana (2024), Transaccions immobiliàries de compravenda, i INE (2023), Enquesta de condicions de vida

El sobreesforç econòmic en habitatge afecta el 14,5% de les llars balears, la taxa més alta d'Espanya. Aquest impacte és més greu entre col·lectius vulnerables: joves (56,6% viuen de lloguer i un 35,2% pateixen sobreesforç), famílies monoparentals (41,3% en sobreesforç), migrants europeus (37,8%) i migrants extracomunitaris (42,5%). La temporalitat laboral agreuja la situació, ja que el 45,7% de les persones amb treballs temporals viuen de lloguer i pateixen sobreesforç.

Pel que fa a l'exclusió residencial, el 2022 hi havia 535 persones sense llar a Balears (0,044% de la població). Els desnonaments hipotecaris, tot i haver disminuït des de 2014, van registrar repunts el 2022 i 2024, amb 378 execucions el 2024. Els desnonaments per lloguer afecten barris empobrits de Palma, com Son Gotleu i Pere Garau, representant el 77% dels casos.

Les ocupacions il·legals d'habitatges van augmentar un 48,7% entre 2023 i 2024, arribant a 345 casos (0,52 per cada 1.000 habitatges), reflectint la pressió social per l'escassetat d'habitatge assequible.

7. Justícia

La justícia a les Illes Balears travessa una situació crítica que es manifesta en tres grans problemes interrelacionats: la manca d'infraestructures adequades, la insuficiència de personal qualificat i la saturació creixent dels jutjats. Els edificis judicials pateixen una greu manca d'espai i molts estan fragmentats, amb projectes per a noves construccions que acumulin retards importants, com passa a Ciutadella, Manacor i Palma. A més, alguns edificis actuals presenten deficiències i no tenen capacitat per acollir més jutjats ni per realitzar macrojudicis. La manca de personal és un altre factor crucial: el percentatge elevat de funcionariat interí, que arriba al 60%, condiciona la qualitat del servei, mentre que el desànim i les jubilacions anticipades agreugen la situació. La judicialització creixent provoca un augment constant d'assumptes, situant les Illes Balears com la segona comunitat amb més taxa de litigiositat de l'Estat i amb una necessitat urgent de crear una quarantena de jutjats més.

El 2024, les Illes Balears van ser la segona comunitat amb més taxa de litigiositat, només superades per les Illes Canàries. Actualment, hi falta la creació de 42 jutjats per cobrir la demanda. La pandèmia va provocar una baixada temporal en l'entrada de casos, però des del 2022 els números han superat els nivells previs. El 2024 es van registrar més de 200.000 assumptes nous i encara queden pendents més de 111.000, un 40% més que el 2018. Els increments més importants es registren en la jurisdicció civil i penal. Destaca l'augment de delictes de naturalesa sexual, així com l'entrada del tercer jutjat de violència sobre la dona, que ha ajudat a millorar la resolució dels casos però ja justifica un quart jutjat. A la jurisdic-

ció civil, la proliferació de reclamacions de consum i de transport aeri ha fet créixer la demanda, i es necessiten 16 jutjats més per atendre-la adequadament. La jurisdicció social i la contenciosa administrativa també pateixen sobrecàrrega, tot i haver incrementat la seva capacitat amb nous jutjats. Davant aquesta situació, la Llei Orgànica 1/2025 proposa una reestructuració profunda del sistema judicial, substituint els jutjats unipersonals pels Tribunals d'Instància i noves oficines judicials. Aquesta reforma busca una organització més eficient, especialitzada i homogènia, amb l'objectiu final d'oferir un servei de qualitat i adequat al segle XXI.

Infraestructures i personal insuficients agraven la saturació dels jutjats

8. Cultura

L'anàlisi del desenvolupament cultural a les Illes Balears el 2024 mostra una situació amb diverses realitats i dificultats. Tot i la celebració de projectes artístics i culturals rellevants, no s'ha produït una ampliació significativa ni de l'estructura ni de les plantilles de les institucions culturals, ni públiques ni privades. La cultura a les Illes Balears segueix marcada per una elevada precarietat professional i manca d'una aposta estratègica sòlida que permeti una professionalització estable i una programació de qualitat. La inversió pública en cultura és inferior a la de comunitats com Catalunya o el País Basc, la qual cosa explica en part la posició discreta que ocupen els projectes i institucions illenques en el panorama estatal.

Malgrat això, la cultura interessa molt a la ciutadania balear, amb una despesa elevada de les llars en activitats culturals, encara que es detecta una tendència creixent cap al consum digital en detriment de l'assistència presencial i la compra de llibres. Aquesta dinàmica posa de relleu la necessitat de generar polítiques culturals que incentivin el consum i la participació presencial.

La cultura a les Illes Balears manté dinamisme creatiu davant reptes estructurals i precarietat professional

Els projectes més destacats a les Illes Balears han estat valorats mitjançant l'informe anual de la Fundació Contemporànea, que recull l'opinió de més de mil professionals del sector. En qualitat i innovació, les Illes Balears es situen en la posició onzena a nivell estatal, sense una presència forta ni en la llista de ciutats culturals ni en les institucions més reconegudes. Destaca el Museu Es Baluard, que ha celebrat el seu 20è aniversari, així com la Fundació Pilar i Joan Miró, la Nit de l'Art de Palma i el Caixaforum Palma. A la part forana, s'han consolidat projectes com el festival EiMa i el nou projecte Coster Art i Natura de Pollença, a més del Museu de Menorca i diverses activitats a Eivissa.

El sector de les arts escèniques manté un prestigi estable, amb iniciatives com la FIET a Vilafranca de Bonany i festivals consolidats de dansa i teatre a les diferents illes. També cal destacar esdeveniments de gran impacte mediàtic com Open House o Mallorca Live, que reforcen la difusió cultural a les Balears.

En l'àmbit del patrimoni, s'ha continuat protegint i promocionant béns culturals, amb noves declaracions i actuacions com el centenari de les excavacions de Pollentia. A la literatura i el còmic s'han celebrat festivals i esdeveniments que mantenen viu l'interès cultural.

Malgrat aquestes activitats, la manca d'un sistema estable de dades culturals que permeti un seguiment més precís i la manca d'una estratègia pública robusta limita la capacitat de resposta del sector cultural a les necessitats actuals i futures.

9. Llengua

Les Illes Balears presenten el percentatge més alt de població nascuda a l'estranger dins del domini lingüístic català, fet que fa imprescindible desplegar estratègies d'acollida lingüística i cultural. Aquestes inclouen la formació reglada i programes complementaris com el Pla d'Acollida Lingüística i Cultural (PALIC) i diverses iniciatives de dinamització lingüística. Un indicador clau del nivell de competència en català és la Prova d'Aptitud Personal d'Educació (PAP_Edu), exigida des del 2021 per accedir als graus d'Educació Infantil i Primària i doble grau a la UIB. Aquesta prova avalua les competències comunicativa i matemàtica, amb una part escrita i una oral. L'any 2024, una anàlisi de 200 proves del 2023 revela que els candidats i candidates obtenen puntuacions més altes en activitats relacionades amb el castellà que amb el català, particularment en la cerca de sinònims, mentre que l'expressió escrita en català és on es registren les puntuacions més baixes. Aquesta diferència podria deure's a l'exposició desigual a ambdues llengües, amb el castellà més present en la vida quotidiana.

Pel que fa a les Proves de Batxillerat d'Accés a la Universitat (PBAU) de juny de 2024, el 68,1% dels exàmens es van respondre en català, un percentatge molt semblant a l'any anterior i que podria indicar una estabilització després d'una tendència descendent iniciada el 2018. A Menorca, el 89,8% dels exàmens es realitzen en català, lleugerament per sota del 90% per primera vegada des del 2006. A Mallorca, l'ús és del 68,1%, amb una diferència notable entre Palma (52,7%) i la resta de Mallorca (86,3%). Eivissa i Formentera han experimentat un augment de 3,5 punts percentuals respecte del 2023.

El castellà és la llengua habitual en la majoria de contextos entre el jovent

A més de la formació formal, hi ha una oferta àmplia de cursos de català en línia, presencials i semipresencials, impartits per escoles oficials d'idiomes, ajuntaments, consells insulars, l'Institut d'Estudis Baleàrics, la UIB i ONG. Per exemple, l'IEB va oferir 133 cursos i tallers amb 3.600 alumnes. A Manacor, l'Escola Municipal de Mallorca ofereix cursos vinculats a certificats oficials, tot i que les inscripcions han disminuït. El Servei d'Assessorament Lingüístic de Formentera va oferir 19 cursos el 2024 amb 290 alumnes. La UIB-Idiomes va impartir 12 cursos de català amb 227 alumnes i 948 candidats als exàmens lliures.

Els cursos permeten l'obtenció de certificats oficials, des dels nivells B1 i B2 a l'ESO i batxillerat, fins als certificats de les escoles oficials d'idiomes i altres proves organitzades per l'administració.

La quarta edició de l'Escola d'Estiu de Lingüística Catalana (EDELIC) va tenir lloc el setembre de 2024 a Brno (República Txeca), amb suport de diverses universitats i institucions. L'EDELIC ofereix formació a estudiants de grau i postgrau, amb especial atenció als que estudien català fora del domini lingüístic. En aquesta edició es varen impartir quatre cursos i es va lliurar el premi Aina Moll al millor treball d'estudiant. També es van realitzar activitats culturals i es va fomentar la interacció entre estudiants i professors.

El 29 d'octubre de 2024 es va celebrar la VIII Jornada de Dinamització Lingüística a Palma, centrada en els recursos lúdics per fomentar l'ús del català. La jornada va comptar amb prop d'un centenar de participants i diverses ponències sobre iniciatives lúdiques.

Finalment, l'Enquesta a la Joventut de les Illes Balears (EJIB2022), presentada el gener de 2025, mostra que gairebé la meitat dels joves tenen el castellà com a llengua inicial, mentre que un terç la tenen en català. El castellà és la llengua habitual en la majoria de contextos, amb el català menys present en les interaccions socials i laborals. El 72% dels joves té un domini mitjà-alt del català, mentre que el domini del castellà és encara més generalitzat. Les pràctiques culturals més freqüents són l'oci nocturn, l'excursionisme i la lectura, amb una participació condicionada per factors com el lloc de residència i el nivell educatiu dels progenitors. El capítol conclou posant èmfasi en la necessitat d'impulsar polítiques culturals i lingüístiques que contribueixin a una societat més plural i rica.

Agraïments

El Consell Econòmic i Social de les Illes Balears agraeix la valuosa col·laboració de les organitzacions i del seu personal que, amb la informació estadística i documental aportada, han fet possible l'elaboració d'aquesta memòria:

Col·legi Oficial d'Arquitectes de les Illes Balears (COAIB)

Consell Insular d'Eivissa

Consell Insular de Formentera

Consell Insular de Mallorca

Consell Insular de Menorca

Direcció General d'Economia i Estadística del Govern de les Illes Balears

Direcció General d'Acreditació, Docència i Recerca en Salut del Govern de les Illes Balears

Direcció General d'Universitats, Recerca i Ensenyaments Artístics Superiors del Govern de les Illes Balears

Institut d'Estadística de les Illes Balears (IBESTAT)

Institut de Recerca i Formació Agroalimentària i Pesquera de les Illes Balears (IRFAP)

Institut d'Estudis Baleàrics (IEB)

Oficina de Control i Anàlisi Pressupostaris del Govern de les Illes Balears

Servei d'Ocupació de les Illes Balears (SOIB)

Tribunal Superior de Justícia de les Illes Balears

Universitat de les Illes Balears

